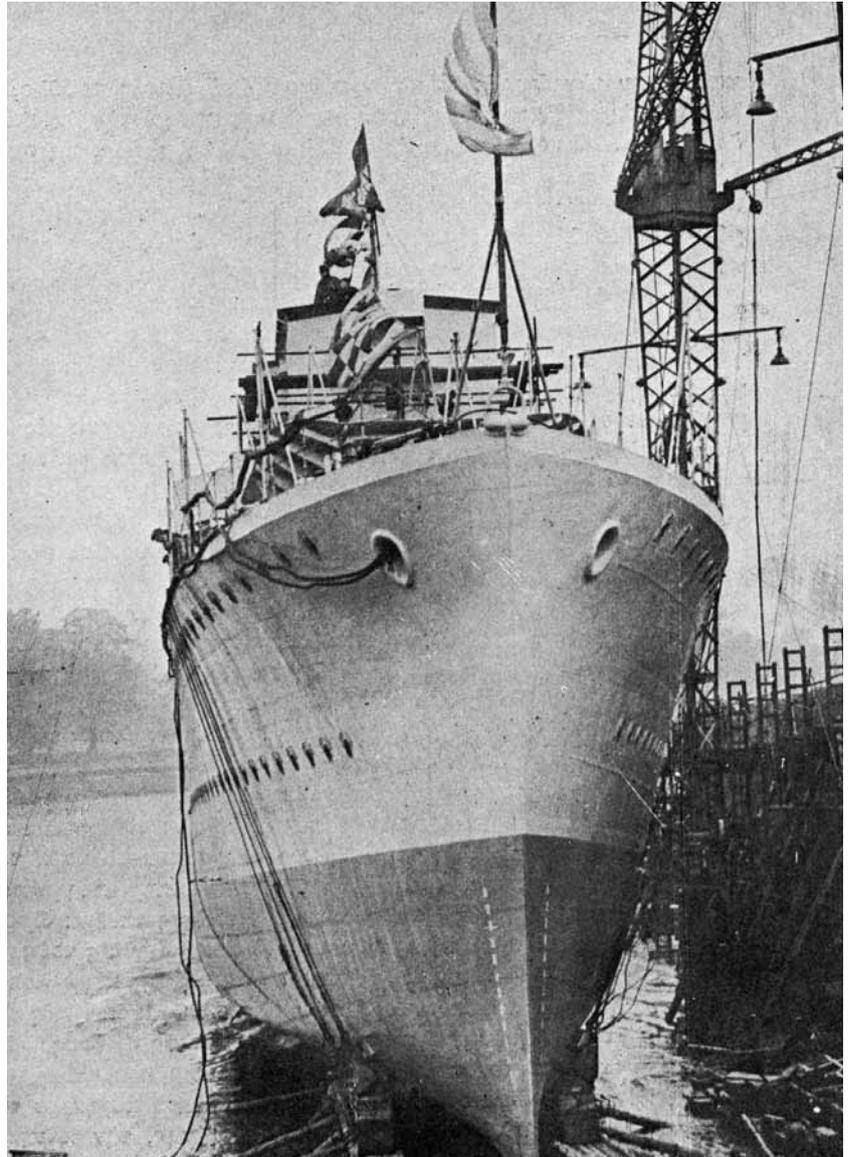

ΒΠ¹ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ

Την 1η Φεβρουαρίου 1937 τοποθετήθηκε στα ναυπηγεία Yarrow & Co. στο Scotstoun της Γλασκώβης, η τρόπιδα του ελληνικού αντιτορπιλικού ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ. Μαζί με το αδελφό σκάφος ΒΠ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ είχαν παραγγελθεί από την Ελληνική Κυβέρνηση σε μια προσπάθεια ενίσχυσης του πολεμικού στόλου, η οποία θα ολοκληρωνόταν με τη ναυπήγηση άλλων δύο αντιτορπιλικών του ίδιου τύπου στον Σκαρμαγκά². Το σχέδιο των πλοίων ήταν μια εξέλιξη των αγγλικών αντι-

1. ΒΠ: Βασιλικό Πλοίο

2. Τα δύο αντιτορπιλικά θα ονομάζονταν ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ και ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΣΟΦΙΑ και βρισκόνταν στο στάδιο της σχεδίασης, όταν η κήρυξη του πολέμου ανέστειλε τη ναυπήγησή τους. Ορισμένα πυροβόλα που είχαν μεταφερθεί πριν την έναρξη των εχθροπραξιών, τοποθετήθηκαν σε επίγεια πυροβολεία.

Η καθέλκυση του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, η οποία έγινε στις 2 Ιουνίου 1938 στο Scotstoun της Γλασκώβης.

The launch of RHNS VASILISSA OLGA on June 2, 1938 at Scotstoun, Glasgow.

RHNS¹ VASILISSA OLGA

On February 1, 1937, the keel of the Greek destroyer VASILISSA OLGA was laid down at the shipyard of Yarrow & Co. in Scotchtoun, Glasgow. The Greek Government had placed an order for her and her sister ship VASILEFS GEORGIOS in order to reinforce the Greek fleet, which was to be completed with the building of another two destroyers of the same type at the shipyard of Skaramagas². The ship's design was an evolution of the British G-class destroyers of 1933. VASILISSA OLGA was launched on June 2, 1938, and was finished on February 4, 1939. On February 11, 1939, the Greek flag was raised on the ship and three days later RHNS VASILISSA OLGA left Glasgow for Greece under the command of Captain M. Zarokostas. Fifteen days later, on March 1, 1939, she arrived at the Greek naval base of Salamis and received the pennant number D 15. It was there that she was fitted with German-made armament (four 5-inch guns and four 37mm antiaircraft guns), because the Germans had refused to send the armament to an English shipyard.

Specifications:

Displacement: 1,414 tons

Dimensions: 98 x 10.2 m., draught 2.6 m.

Machinery: Two sets of Parsons geared turbines, 34.000 HP.

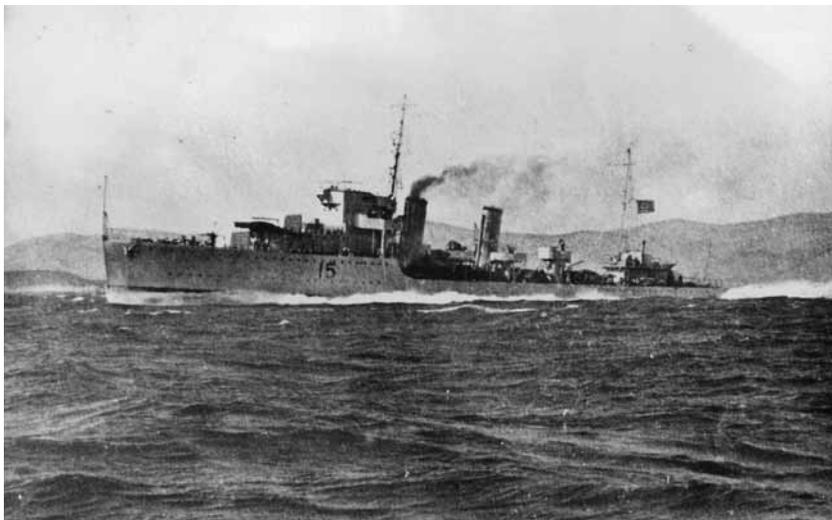
Speed: 36 knots (maximum).

RHNS VASILISSA OLGA's action begins before the entry of Greece in the Second World War. On July 30, 1940, VASILISSA OLGA and her sis-

---

1. RHNS: Royal Hellenic Navy Ship

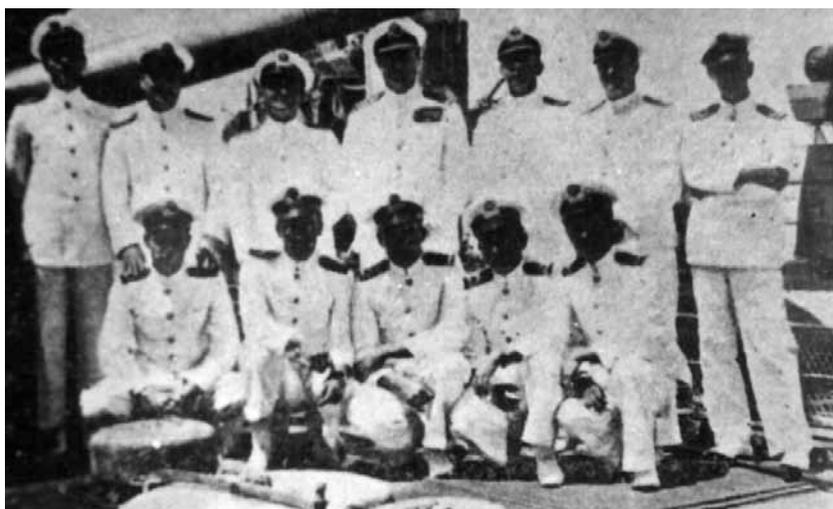
2. The two destroyers were going to be named RHNS VASILEFS CONSTANTINOS and RHNS VASILISSA SOFIA, and they were at the designing stage when their construction stopped due to the outbreak of the war. Some of the guns that had arrived at the shipyard before the beginning of the hostilities were placed on shore batteries.

Το ΒΗ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ.

RHNS VASILISSA OLGA.

Το επιτελείο του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ. Όρθιοι από αριστερά: ο Ανθυποπλοίαρχος Κ.Βούλτσος, ο Υποπλοίαρχος Η.Πολιτάκος, ο Πλωτάρχης Δ.Αλεξάνδρου, ο Πλωτάρχης Α.Λεοντόπουλος, ο Πλωτάρχης Φ.Καζάκος, ο Υποπλοίαρχος Ι.Τρίμης και ο Ανθυποπλοίαρχος Κ.Χρυσάνθης. Καθιστοί από αριστερά: ο Σημαιοφόρος Γ.Μωράκης, ο Σημαιοφόρος Α.Παπαδιαμαντόπουλος, ο Σημαιοφόρος Η.Κολοκυθάς, ο Σημαιοφόρος Γ.Μόραλης και ο Σημαιοφόρος Δ.Τσάλτας.

The staff of RHNS VASILISSA OLGA. Standing from left: Lieutenant K. Voultzos, Lieutenant Commander I. Politakos, Commander D. Alexandrou, Commander A. Leondopoulos, Commander F. Kazakos, Lieutenant Commander I. Trimis and Lieutenant K. Chrysanthis. Sitting from the left: Sub-Lieutenant G. Morakis, Sub-Lieutenant A. Papadiamantopoulos, Sub-Lieutenant I. Kolokythas, Sub-Lieutenant G. Moralis and Sub-Lieutenant D. Tsaltas.

τορπιλικών κλάσης G που είχαν σχεδιαστεί το 1933. Το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ κατελήφθη στις 2 Ιουνίου 1938 και οι εργασίες κατασκευής του ολοκληρώθηκαν την 4η Φεβρουαρίου 1939. Στις 11 Φεβρουαρίου 1939 υψώθηκε η ελληνική σημαία και τρεις μέρες αργότερα το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ άφησε τη Γλασκώβη με προορισμό την Ελλάδα, με Κυβερνήτη τον Μ. Ζαρόκωστα. Δεκαπέντε ημέρες μετά, την 1η Μαρτίου 1939, θα καταπλεύσει στον ναύσταθμο της Σαλαμίνας έχοντας λάβει το διακριτικό D 15. Εκεί έγινε η τοποθέτηση του γερμανικής κατασκευής οπλισμού (τέσσερα πυροβόλα των 5 ιντσών και τέσσερα αντιαεροπορικά των 37 χιλιοστών), εφόσον οι κατασκευαστές δεν επιθυμούσαν να μεταφέρουν τον οπλισμό στο αγγλικό ναυπηγείο.

Χαρακτηριστικά:

Τόνοι: 1.414

Διαστάσεις: 98 x 10,2 μ., βύθισμα 2,6 μ.

Μηχανές: Δύο τουρμπίνες ιπποδύναμης 34.000 HP, κατασκευής Parsons.

Ταχύτητα: 36 κόμβοι (μέγιστη).

Η δράση του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ αρχίζει πριν ακόμη εισέλθει η Ελλάδα στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στις 30 Ιουλίου 1940 το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ μαζί με το αδελφό του πλοίο, ΒΠ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, βρίσκονταν αγκυροβολημένα στη Ναύπακτο, όταν έγιναν στόχος ενός ιταλικού αεροπλάνου που έριξε τέσσερις βόμβες εναντίον τους, χωρίς όμως να τα πετύχει. Οι Ιταλοί θεωρούσαν προφανώς ότι οι απρόκλητες αυτές επιθέσεις εναντίον ελληνικών πλοίων θα έκαμψαν την Ελληνική Κυβέρνηση και θα έριχναν το ηθικό του λαού.

Στις 15 Αυγούστου 1940, μετά τον τορπιλισμό του καταδρομικού ΕΛΛΗ στην Τήνο, το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ κλήθηκε μαζί με το ΒΠ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ να συνοδεύσει τα επιβατηγά σκάφη με τους προσκυνητές της Μεγαλόχαρης από την Τήνο στον Πειραιά. Στη διαδρομή τους προς την Τήνο, στα ανοιχτά της Γυάρου, τα δύο πλοία δέχθηκαν και πάλι την επίθεση δυο ιταλικών αεροσκαφών τα οποία και πάλι αστόχησαν.

Με την κήρυξη του πολέμου στις 28 Οκτωβρίου 1940, το ΒΠ ΒΑΣΙ-

ter ship RHNS VASILEFS GEORGIOS were anchored at Nafpactos when an Italian airplane dropped four bombs against them, without finding its target. Evidently the Italians thought that such unprovoked attacks against Greek warships would demoralize the Greek Government and lower the Greeks' fighting spirit.

On August 15, 1940, following the torpedoing of the cruiser ELLI at Tinos, RHNS VASILISSA OLGA and RHNS VASILEFS GEORGIOS were assigned to escort the passenger ships that carried the pilgrims of the "Megalochari" from Tinos to Piraeus. On their way to Tinos, off the shores of Gyaros Island, the two ships were attacked once more by two Italian aircraft, which again, missed their target.

With the outbreak of hostilities, on October 28, 1940, RHNS VASILISSA OLGA, under her Commanding Officer, Captain A. Leontopoulos, participates in naval operations, offensive patrols, risky raids, escorting of convoys and in counter-enemy ship operations. On 14-15 November 1940 RHNS VASILISSA OLGA and the destroyers VASILEFS GEORGIOS, YDRA, PSARA and SPETSAI carried out a bold but inconclusive offensive patrol that brought them south of Sason Island, off the shores of Avlona³, Albania. After her return to the Aegean, the destroyer escorted a series of convoys to and from the Greek islands together with other navy units. On December 4, 1940, while escorting a convoy from Piraeus to the Dardanelles, VASILISSA OLGA was rammed by the cargo ship FLORA NOMIKOU during a mishandling incident. The warship sustained serious damage in her forward section and had to go to Salamis Naval Station for repairs, which were completed on December 24. The 1941 new year eve finds VASILISSA OLGA escorting a convoy of five transport ships from Piraeus to Chios and Mytilene. At 20:15, while the convoy had just crossed the parallax of Mantili islet in southern Evia, the officers on VASILISSA OLGA's bridge detected the wakes of two torpedoes coming towards their ship from portside. The Commanding Officer

*Πίνακας του πλοίου δια χειρός
Μανώλη Ησύχου. (Αρχείο
Κ.Θωκταρίδη).*

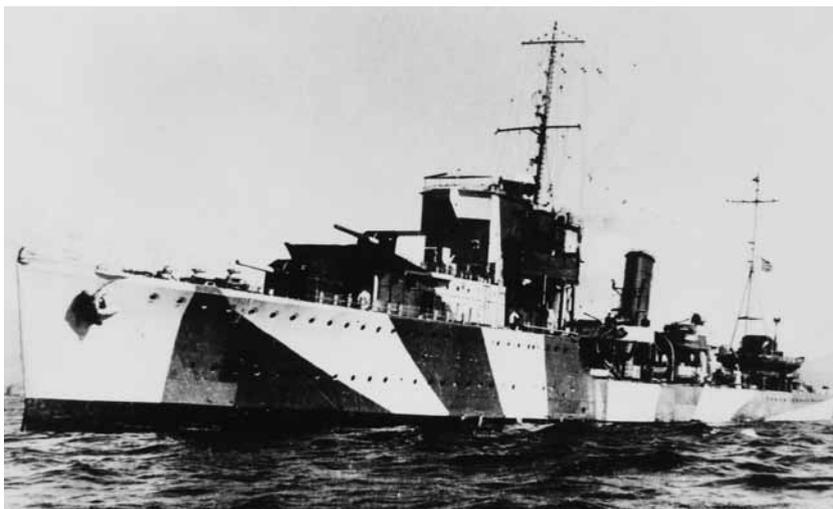
*Painting of the ship, by Manolis
Isihos. (K. Thoctarides archives).*

---

3. Valona.

Το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ με
χρωματισμό παραλλαγής.

RHNS VASILISSA OLGA in dazzle
painting.

ΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ αναπτύσσει έντονη πολεμική δραστηριότητα με Κυβερνήτη τον Πλοίαρχο Α. Λεοντόπουλο. Παίρνει μέρος σε επικίνδυνες πολεμικές επιχειρήσεις, σε περιπολίες, καταδρομικές εξόδους, συνοδείες νηοπομπών αλλά και αποστολές προσβολής των εχθρικών πλοίων. Στις 14 - 15 Νοεμβρίου 1940 το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ μαζί με τα αντιτορπιλικά ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΥΔΡΑ, ΨΑΡΑ και ΣΠΕΤΣΑΙ πραγματοποίησαν μια παράτολμη αλλά άκαρπη επιθετική περιπολία που τα έφερε νότια της νήσου Σάσων, στα ανοιχτά της Αυλώνας της Αλβανίας. Μετά την επιστροφή του στο Αιγαίο, το αντιτορπιλικό συμμετείχε στη συνοδεία σειράς νηοπομπών από και προς τα ελληνικά νησιά. Στις 4 Δεκεμβρίου 1940 κατά τη συνοδεία μιας νηοπομπής από τον Πειραιά προς τα Δαρδανέλια, το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ λόγω λάθος χειρισμού εμβολίστηκε από το φορτηγό πλοίο ΦΛΩΡΑ ΝΟΜΙΚΟΥ. Το πολεμικό πλοίο υπέστη εκτεταμένες ζημιές στο πλωραίο τμήμα του και χρειάστηκε να μεταβεί στον ναύσταθμο Σαλαμίνας για επισκευές, οι οποίες ολοκληρώθηκαν στις 24 Δεκεμβρίου. Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς του 1941, το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ βρίσκεται να συνοδεύει μια νηοπομπή πέντε μεταγωγικών από τον Πειραιά προς τη Χίο και τη Μυτιλήνη. Στις 20.15' και ενώ η νηοπομπή είχε παραλλάξει τη νησίδα Μαντήλι στη Νότια Εύβοια, οι Αξιωματικοί της γέφυρας του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ εντόπισαν τα ίχνη από δυο торπίλες που κατευθύνονταν από αριστερά προς το πλοίο τους. Ο Κυβερνήτης του σκάφους πραγματοποίησε άμεσα τον κατάλληλο ελιγμό, ώστε οι торπίλες να περάσουν 20 - 50 μέτρα αριστερά από το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ. Το αντιτορπιλικό στη συνέχεια διενήργησε ρίψη βομβών βάθους στην περιοχή απ' όπου προήλθαν οι торπίλες, χωρίς όμως να εντοπίσει το εχθρικό υποβρύχιο.

Στις 4 Ιανουαρίου 1941 έλαβε χώρα μια ακόμη επιδρομή στην Αδριατική με σκοπό την «καταστροφή εχθρικών εμπορικών και πολεμικών πλοίων διαπλεόντων το στενό Οτράντο». Κατά τη διάρκεια της επιδρομής δεν εντοπίστηκαν εχθρικά πλοία, οπότε το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ μαζί με τα ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΨΑΡΑ, ΣΠΕΤΣΑΙ και ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ βομβάρδισαν ιταλικές θέσεις στα αλβανικά παράλια, στο νότιο μέρος του κόλπου του Αυλώνα. Στις 29 Ιανουαρίου

Από αριστερά ο Σημαιοφόρος
Δελαγραμμάτικας, ο
Υποπλοίαρχος Γρηγορόπουλος και
ο Ανθυποπλοίαρχος Δανιήλ επί
της γέφυρας του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ
ΟΛΓΑ.

*From left: Ensign Delagramatikas,
Lieutenant Commander
Grigoropoulos and Lieutenant
Daniel on the bridge of RHNS
VASILISSA OLGA.*

immediately maneuvered and the torpedoes passed 20-50 meters clear to port. Then the destroyer dropped depth bombs in the area where the torpedoes had come from, but failed to locate the enemy submarine.

On January 4, 1941, another raid took place in the Adriatic, with the objective to “destroy the enemy merchant and naval shipping crossing the Otranto Straits”. No enemy ships were found during the raid, so VASILISSA OLGA and the destroyers VASILEFS GEORGIOS, PSARA, SPETSAI and KOUNTOURIOTIS bombed Italian positions on the Albanian coasts, South of Avlona. On January 29, VASILISSA OLGA was sailing between Skiathos and northern Evia escorting a convoy, when she was attacked by an Italian submarine. The two torpedoes missed and passed 300 meters astern of the destroyer.

The destroyer continues her action, and on March 3, 1941, together with VASILEFS GEORGIOS they carry the gold and exchange of the National Bank of Greece to Crete. After the German invasion, it was RHNS VASILISSA OLGA that was chosen to evacuate the Greek Government to Crete.

On April 24, VASILISSA OLGA sails from Souda to Alexandria. Following a period of inactivity, on June 2, the ship starts escorting convoys to nearby ports. On June 14, I. Vlahopoulos becomes the ship's new Commanding Officer.

In October 1941, VASILISSA OLGA was sent to Calcutta, India for repair and modernization. One of the two 21-inch torpedo tubes was removed and her anti-aircraft guns were replaced by one 3-inch, and six 20mm guns. In addition, she was fitted with the ASDIC 128 (Allied Submarine Detection Investigation Committee) antisubmarine device, which was necessary for detecting submerged enemy submarines.

On January 15, VASILISSA OLGA left Calcutta for Colombo, Ceylon where she remained to participate in antisubmarine patrols and convoy escorts up until the 8th of February, when she set course for the Mediterranean.

Το αγγλικό αντιτορπιλικό PETARD ρυμουλκεί το ιταλικό υποβρύχιο UARSCIEK που αιχμαλώτισε σε συνεργασία με το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ. Διακρίνεται η φαλαινίδα του ελληνικού πλοίου, η οποία περισυνέλεξε Ιταλούς ναυαγούς.

The British destroyer PETARD tows the Italian sub UARSCIEK which was captured in cooperation with RHNS VASILISSA OLGA. We may see the Greek ship's boat that collected the Italian castaways.

κατά τη διάρκεια συνοδείας μιας νηοπομπής, και ενώ το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ έπλεε μεταξύ Σκιάθου και Βόρειας Εύβοιας, το πλοίο θα γίνει και πάλι στόχος ιταλικού υποβρυχίου. Οι δυο τορπίλες όμως θα αστοχήσουν περνώντας 300 μέτρα πρὺμνηθεν του αντιτορπιλικού.

Το αντιτορπιλικό συνεχίζει αδιάκοπα τη δράση του και στις 3 Μαρτίου 1941 μαζί με το ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ μεταφέρουν τα αποθέματα χρυσού και συναλλάγματος της Τράπεζας της Ελλάδος στην Κρήτη. Και ήταν πάλι το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ που επιλέχθηκε για τη μετακίνηση τής Ελληνικής Κυβέρνησης στη Μεγαλόνησο μετά τη γερμανική εισβολή.

Στις 24 Απριλίου το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ θα αποπλεύσει από τη Σούδα με προορισμό την Αλεξάνδρεια. Μετά από ένα διάστημα αδράνειας, το πλοίο θα αναλάβει από τις 2 Ιουνίου συνοδείες νηοπομπών προς τα γύρω λιμάνια. Στις 14 Ιουνίου Κυβερνήτης του αναλαμβάνει ο Πλοίαρχος Ι.Βλαχόπουλος.

Τον Οκτώβριο του 1941 το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ στάλθηκε στην Καλκούτα της Ινδίας, προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες επισκευές και βελτιώσεις. Εκεί θα του αφαιρεθεί ο ένας από τους δύο τορπιλοσωλήνες των 21 ιντσών που έφερε, ενώ θα αντικατασταθούν τα αντιαεροπορικά του από ένα των 3 ιντσών και έξι των 20 χιλιοστών. Επίσης θα τοποθετηθεί η ανθυποβρυχιακή συσκευή ASDIC 128 (Allied Submarine Detection Investigation Committee) που ήταν απαραίτητη για τον εντοπισμό των εν καταδύσει εχθρικών υποβρυχίων.

Στις 15 Ιανουαρίου το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ αναχώρησε από την Καλκούτα και μετέβη στο Κολόμπο της Κεϋλάνης, όπου παρέμεινε για να συνδράμει τις ανθυποβρυχιακές περιπολίες και συνοδείες νηοπομπών μέχρι τις 8 Φεβρουαρίου, οπότε και θα βάλει ρότα για τη Μεσόγειο.

Με την επιστροφή του στην Αλεξάνδρεια, στις 22 Φεβρουαρίου 1942, το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ εντάσσεται στον 14ο βρετανικό στολίσκο αντιτορπιλικών λαμβάνοντας το διακριτικό Η 84. Συμμετέχει στη συνοδεία νηοπομπών προς το Τομπρούκ, οι οποίες χαρακτηρίζονται τότε ως «πορείες θανάτου» λόγω των ανηλεών επιθέσεων που δέχονταν από γερμανικά υποβρύχια και αεροσκάφη. Τον Ιανουάριο του 1942 καθήκοντα

*Μέλη του πληρώματος
φωτογραφίζονται με δυο οβίδες.*

*Photograph of crew members and
two bombshells.*

Upon her return to Alexandria, on February 22, 1942, VASILISSA OLGA joined the 14th British destroyer flotilla and was assigned the pennant number H 84. She participated in the escort of convoys to Tobruk, the so-called “route of death” due to the ruthless attacks from the German submarines and aircraft. In January 1942, Lieutenant Commander D. Alexandrou assumed command. On May 3, while the ship was taking part in another convoy to Tobruk, she ran aground in shallow waters and damaged her propellers and shafts. The ship returned to Alexandria to undergo repairs. The repair crew worked on the ship with self-sacrifice in the midst of bombings and under fear of Alexandria falling to Rommel’s forces. On June 30, VASILISSA OLGA was towed by the Corvette SACHTOURIS to Port Said, and then to Port Tewfik where the repairs were completed in October. In the meantime, the ship’s grounding was the reason for the Commanding Officer’s replacement by the 37-year old Lieutenant Commander Georges Blessas. It was under his command that RHNS VASILISSA OLGA made history.

After seven months of inactivity, RHNS VASILISSA OLGA resumed convoy escorts in the north Indian Ocean and then returned to the Eastern Mediterranean. On November 12, 1942, together with the British destroyer PETARD (G 56) RHNS VASILISSA OLGA captured the Italian submarine UARSCIEK⁴, near Benghazi in Libya. The two destroyers launched three attacks against the Italian submarine. The last one was carried out by the Greek destroyer and gave the final blow to UARSCIEK, which was forced to surface. After capturing the Italian submarine, PETARD started towing it. The Commanding Officer of the British destroyer, Commander M. Thornton, wanted to take the captured submarine to Malta in triumph. In the meantime, RHNS VASILISSA OLGA continuously executed antisubmarine patrol around the PETARD and the towed submarine. But the Brit-

---

4. Built in 1937 at Cantieri Tosi, Taranto and belonging to the ADUA class. She was the last of the 20 Italian submarines that was lost in the Mediterranean in 1942.

*Ναύτες του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ
ποζάρουν στην πλώρη του πλοίου.*

*RHNS VASILISSA OLGA seamen at
the bow.*

ish Commander's decision to increase the towing speed was fatal. The watertight door of the aft compartment opened, the submarine started to take in water and a short time later was forever lost to the black abyss. So the two ships did not manage to enter in the port of Malta with the submarine. Lieutenant E. Daniel reported some time later that "the great success in sinking that sub was not that an enemy unit had destroyed; it was that we managed to get the cryptographic codes of the enemy submarine, which helped the Allied High Command".

The Allied forces acknowledged and admired RHNS VASILISSA OLGA's action. Only in 1942, the Greek destroyer had covered 27,764 miles in 1,590 hours.

On January 18, 1943, while working with British destroyers off the

Γερμανική αεροφωτογραφία που ελήφθη από αεροσκάφος, το οποίο πετούσε σε μεγαλύτερο μέρος από τα επιτιθέμενα Ju-88. Απεικονίζει τη δεύτερη γερμανική επίθεση στο Λακκί, 6,5 ώρες μετά τη βύθιση του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ. Στο κάτω μέρος της φωτογραφίας έχει επισημανθεί το αγγλικό αντιτορπιλικό INTREPID το οποίο ήταν στόχος αυτής της επίθεσης. (Αρχείο Γεωργίου Αθανάσινα).

German aerial photograph taken by an aircraft flying above the attacking Ju-88. It shows the second German attack at Lakki, six and a half hours after the sinking of RHNS VASILISSA OLGA. At the bottom of the photo the English destroyer INTREPID has been marked, being the target of that attack. (Georgios Athanasainas archives).

νίου της ίδιας χρονιάς σε συνεργασία με το βρετανικό αντιτορπιλικό JERVIS (G 00), το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ θα πλεύσει στις ακτές της Ανατολικής Καλαβρίας για να εντοπίσουν μια ιταλική νηοπομπή. Στη βραδινή ναυμαχία που ακολούθησε, τα συμμαχικά πλοία βύθισαν την ιταλική торπιλάκατο CASTORE⁴ (790 τόνων) και προκάλεσαν ζημιές στα μεταγωγικά POSTUMIA⁵ (595 grt) και VRAGNIZZA⁶ (1.592 grt), τα οποία όμως απέφυγαν τη βύθιση. Το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ συμμετείχε στις 10 Ιουνίου στη συμμαχική επίθεση κατά της νήσου Pantellaria όπου βομβάρδισε ιταλικές θέσεις. Το επόμενο διάστημα το ελληνικό αντιτορπιλικό υποστήριξε τις επιχειρήσεις κατά την απόβαση στη Σικελία και διαφεύγοντας μια σειρά αεροπορικών επιθέσεων κέρδισε από τους Άγγλους τον τίτλο του «τυχερού πλοίου».

Ήταν το μοναδικό ελληνικό πλοίο που συμμετείχε τον Σεπτέμβριο του 1943 στην παράδοση τού κυρίως μέρους του ιταλικού στόλου, μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας. Την ομάδα των πλοίων, τα οποία

4. Ναυπηγήθηκε το 1937 στα C.N.R. της Ανγκόνας και ανήκε στην κλάση SPICA. Ήταν εξοπλισμένο με 3 πυροβόλα των 100 χιλιοστών, 8 αντιαεροπορικά και 4 торπιλοσωλήνες. Είχε αναλάβει δράση κατά την αποτυχημένη συμμαχική απόβαση στο Τομπρούκ τον Σεπτέμβριο του 1942.

5. Φορτηγό πλοίο που ναυπηγήθηκε το 1920 στα Ateliers & Chantiers de la Loire ως COETLOGON για γαλλική εταιρεία. Τον Σεπτέμβριο του 1943 βυθίστηκε από τους υποχωρούντες Γερμανούς στη Νάπολη. Ανελκύστηκε και μεταπολεμικά περιήλθε σε Ιταλούς εφοπιστές αλλάζοντας αρκετά ονόματα. Διαλύθηκε το 1979.

6. Φορτηγό πλοίο που ναυπηγήθηκε το 1918 στα Dublin Dockyard ως BRIXTON για λογαριασμό αγγλικής εταιρείας. Το 1932 το αγόρασαν Γιουγκοσλάβοι και το μετονόμασαν σε VRANJIC. Κατασχέθηκε το 1941 από τις Ιταλικές Αρχές. Επεστράφη στους Γιουγκοσλάβους το 1951 και διαλύθηκε το 1960.

*Η πλώρη του πλοίου,
δευτερόλεπτα πριν χαθεί οριστικά
στα νερά της Λέρου.*

*The ship's bow, seconds before she
vanished forever in the waters of
Leros.*

coast of Libya, RHNS VASILISSA OLGA sank the Italian armed trawler STROMBOLI (475 tons), scoring a hit with the first salvo. Then followed a series of convoy escorts and offensive patrols in order to trace the Axis' convoys. On the first of June that year, in cooperation with British destroyer JERVIS (G 00), RHNS VASILISSA OLGA sailed to the eastern coast of Calabria to locate an Italian convoy. During the night battle that ensued, the Allied ships sank the Italian torpedo boat CASTORE⁵ (790 tons) and damaged the transport ships POSTUMIA⁶ (595 grt) and VRAGNIZZA⁷ (1,592 grt), which escaped sinking. On June 10, VASILISSA OLGA participated in the Allied attack against the island of Pantellaria, where she bombed Italian positions. In the period that followed, the Greek destroyer supported the operations during the Sicily landings, and escaped a series of air attacks which made the English nickname her "the lucky ship".

She was the only Greek ship that participated in the surrender of the main part of the Italian fleet in September of 1943, after Italy's surrender. The group of ships that escorted the Italian fleet into Malta consisted of battleships WARSPITE and VALIANT and destroyers FAULKNOR, FURY, ECHO, INTREPID, RAIDER, TERRIBLE and RHNS VASILISSA OLGA. Her participation was an honor both to the legendary destroyer herself and to the Greek Navy as a whole. The Allied ships would meet the Italian fleet on September 10, 20 miles north

---

5. Built in 1937 at C.N.R., Ancona, and belonging to the SPICA class. Equipped with 3 100mm guns, 8 anti-aircraft guns and 4 torpedo tubes. She saw action during the unsuccessful Allied landing at Tobruk in September 1942.

6. Cargo ship built in 1920 by Ateliers & Chantiers de la Loire as COETLOGON for a French company. In September 1943 the retreating Germans scuttled her at Napoli. She was salvaged and after the war passed to Italian ship-owners and changed several names. She was scrapped in 1979.

7. Cargo ship built in 1918 at Dublin Dockyard as BRIXTON for an English company. In 1932 she was bought by Yugoslavs and was given the name VRANJIC. The Italian authorities seized her in 1941. She was returned to Yugoslavia in 1951 and was scrapped in 1960.

Το φλεγόμενο πετρέλαιο απέμεινε να δείχνει το σημείο βύθισης τού πλοίου.

The burning oil remained at the point where the ship sank.

ανέλαβαν να συνοδεύσουν τον ιταλικό στόλο στη Μάλτα, αποτελούσαν τα θωρηκτά WARSPITE και VALIANT, τα αντιτορπιλικά FAULKNOR, FURY, ECHO, INTREPID, RAIDER, TERRIBLE και το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ. Η συμμετοχή του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ ήταν ιδιαίτερως τιμητική τόσο για το θρυλικό αντιτορπιλικό μας, όσο και για το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό. Τα συμμαχικά πλοία θα συναντούσαν τον ιταλικό στόλο στις 10 Σεπτεμβρίου, 20 μίλια βόρεια από το ακρωτήριο Βον. Στις 6.50' φάνηκαν στον ορίζοντα επτά μεγάλα ιταλικά πλοία και αρκετά αντιτορπιλικά. Στον ιστό των ιταλικών πλοίων ήταν επηρεμένος ο «μαύρος επισείων», σήμα που δήλωνε την παράδοση του στόλου. Ο Κυβερνήτης και το πλήρωμα του ΟΛΓΑ στο θέαμα αυτό ένωσαν τη μεγαλύτερη υπερηφάνεια και τη δυνατότερη συγκίνηση. «Το πλοίο μας επιλέχθηκε τιμής ένεκεν, θυμάται ο Ε. Δανιήλ, να συμμετάσχει στον συμμαχικό στόλο, στον οποίο επρόκειτο να παραδοθεί ο ιταλικός στόλος νοτίως της Σαρδηνίας. Με δάκρυα χαράς είδαμε τότε τους Ιταλούς να υποστέλλουν τις σημαίες τους και να παραδίδονται στα συμμαχικά πλοία, που αντιπροσώπευαν το Βρετανικό και το Ελληνικό Ναυτικό· οι δυο στόλοι, που μονάχοι τους κράτησαν ανοιχτούς τους δρόμους στη Μεσόγειο. Γι' αυτή την ώρα είχαμε αγωνιστεί τόσον καιρό».

Μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας άρχισαν οι επιχειρήσεις στα Δωδεκάνησα. Με κάθε τρόπο έπρεπε να αποτύχουν οι Γερμανοί να αντικαταστήσουν τους Ιταλούς, οι οποίοι είχαν πια συνθηκολογήσει. Σε μια τέτοια αποστολή συμμετείχε το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ μαζί με τα αγγλικά αντιτορπιλικά FAULKNOR (H 62) και ECLIPSE (H 08). Στις 17 Σεπτεμβρίου 1943 εντόπισαν κοντά στην Αστυπάλαια μια γερμανική νηοπομπή που αποτελείτο από τα μεταγωγικά PLUTO⁷ (1.156 grt) και PAULA⁸ (4.442 τόνων) συνοδευόμενα από το γερμανικό πολεμικό UJ-2104. Οι Γερμανοί προσπάθησαν να αποφύγουν την αναμέτρηση χωρίς όμως να τα καταφέρουν. Ο Ε. Δανιήλ θυμάται:

[...Το ένα από τα συνοδευόμενα πλοία το ανατινάξαμε. Το συνοδό

7. Το PLUTO είχε ναυπηγηθεί το 1905 στο Mij. Fyenoord του Ρότερνταμ για την ολλανδική εταιρεία Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Mij. Τον Ιούνιο του 1940 εγκλωβίστηκε στο Ogan, το οποίο ελεγχόταν από τους Γάλλους του Vichy και κατελήφθη από αυτούς τον Απρίλιο του 1941. Τον Ιανουάριο του 1942 πέρασε σε γερμανικό έλεγχο.

8. Το PAULA είχε ναυπηγηθεί το 1921 στο Smiths' Dock Co. του South Shileds στην Αγγλία ως P.L.M. 12, για τη γαλλική εταιρεία Soc. Nationale d'Affrètements. Κατελήφθη από τους Γερμανούς τον Νοέμβριο του 1942 και άλλαξε όνομα.

Η στήλη καπνού από το πετρέλαιο του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ και το ημιβυθισμένο ιταλικό MAS-554.

The smoke pillar from RHNS VASILISSA OLGA's burning oil and the half-sunk Italian MAS-554.

of the Bon Cape. At 06:50, seven large Italian ships appeared on the horizon, followed by several destroyers. The “black flag” was raised on the masts of the Italian ships, a sign that declared the fleet’s surrender. At this sight, the Captain and crew of RHNS VASILISSA OLGA felt the strongest pride and emotion. “Our ship was chosen as an honour- remembers E. Daniel- to participate in the Allied Fleet to whom the Italians were to surrender south of Sardinia. With tears of joy, we saw the Italians lower their flags and surrender to the allied ships that were represented by the British and Greek Navy, the two fleets that had kept the sea lines of communication in the Mediterranean open. It was the moment we had been fighting for, all along...”

Following Italy’s surrender, the Dodecanese operations began. The Germans had to be stopped from replacing the surrendered Italians. RHNS VASILISSA OLGA participated in one of these missions, together with British destroyers FAULKNER (H 62) and ECLIPSE (H 08). On September 17, 1943, they detected a German convoy near Astypalaia that comprised the transport ships PLUTO⁸ (1.156 grt) and PAULA⁹ (4.442 tons) accompanied by the German warship UJ-2104. The Germans tried to avoid the encounter, but failed. E. Daniel remembers:

“We blew up one of the escorted ships. We destroyed the escort¹⁰, left the other transport burning and turned to the south at full speed. Sometime after that, and from afar, we saw a huge blaze, sign that this enemy ship had been blown up too”.

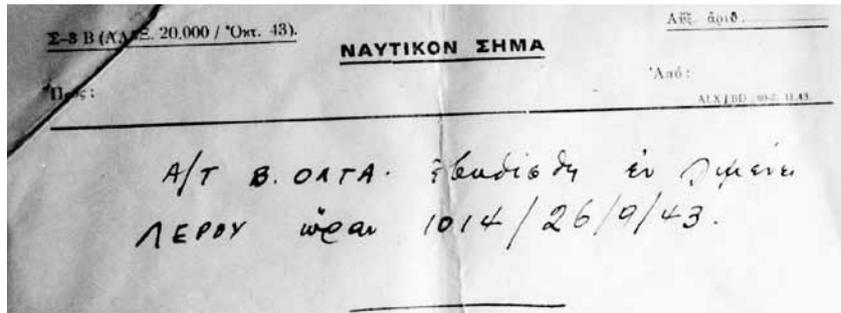
8. PLUTO was built in 1905 at Rotterdam’s Mij. Fyenoord for the Dutch company Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Mij. In June 1940 she was detained in Oran by the French Authorities of Vichy and formally seized in April 1941. She was taken over by the Germans in January 1942.

9. PAULA was built in 1921 at Smiths’ Dock Co., South Shileds, England as P.L.M. 12 for the French company Soc. Nationale d’Affrètements. She was seized by the Germans in November of 1942 and renamed.

10. UJ-2104, ex-whaler DARVIK, was salvaged by the Germans from the port of Souda where her British crew had scuttled her. After the attack of the Allied destroyers, UJ-2104 arrived at Astypalaia with serious damage and was abandoned at the isle Gline, where she foundered during a storm.

Το σήμα με το οποίο γνωστοποιήθηκε η βύθιση του αντιτορπιλικού.

The signal that reported the loss of the destroyer.

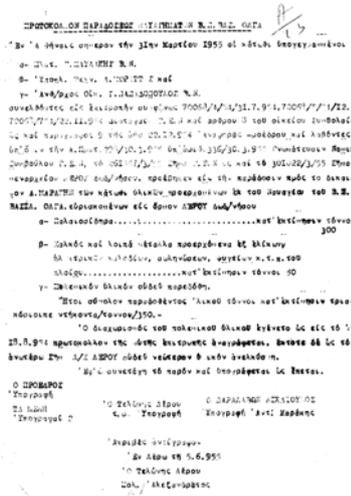

πλοίο το καταστρέψαμε⁹. Αφήσαμε το άλλο μεταγωγικό να καίγεται και με μεγάλη ταχύτητα πήραμε κατεύθυνση προς Νότο. Έπειτα από ώρα και σε αρκετά μεγάλη απόσταση, είδαμε μια τεράστια λάμψη που σήμαινε ότι το εχθρικό πλοίο είχε και αυτό ανατιναχθεί...]

Μέσα σε λίγη ώρα η γερμανική νηοπομπή είχε καταστραφεί και 800 Γερμανοί αντί να αντικαταστήσουν τους Ιταλούς στη Ρόδο, βρέθηκαν στη θάλασσα.

Τρεις μέρες μετά τη βύθιση της εχθρικής νηοπομπής στην Αστυπάλαια, το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ ξαναβρέθηκε στα Δωδεκάνησα μεταφέροντας στρατό, αντιαεροπορικά ταχυβόλα, μοτοσικλέτες, τρόφιμα και πυρομαχικά στη Λέρο. Ήταν η πρώτη φορά μετά από δύομισή χρόνια που το πλήρωμα του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ αντίκριζε ξανά ελληνικό νησί.

Επειδή το νησί υπέφερε από λειψυδρία, ο Άγγλος Ναυτικός Διοικητής είχε ζητήσει από τα αντιτορπιλικά να δώσουν όσο πόσιμο νερό μπορούσαν για τις ανάγκες της βρετανικής δύναμης και της ιταλικής φρουράς. Έτσι, δίπλα στο ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ πλεύρισε μια ιταλική υδροφόρα και άρχισε να παραλαμβάνει νερό. Την ώρα εκείνη κάποιιοι από τους άντρες του αντιτορπιλικού έπλεναν το κατάστρωμα του πλοίου. Βλέποντας την ιταλική σημαία να κυματίζει στον ιστό της υδροφόρας δεν άντεξαν και ξαφνικά η μάνικα που έπλενε το πλοίο στράφηκε προς την ιταλική σημαία. Αυτό θεωρήθηκε μεγάλη προσβολή. Μερικοί φανατικοί φασίστες μάλιστα, απείλησαν ότι θα ανοίξουν πυρ εναντίον του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ με τα πυροβόλα των γύρω λόφων. Τελικά ο Μπλέσας με εξηγήσεις και ψυχραιμία κατάφερε να ηρεμήσει τα πνεύματα.

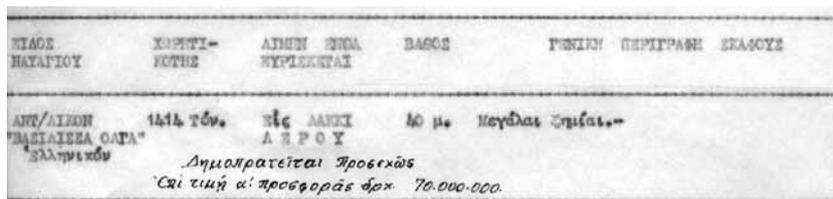
Πρωτόκολλο παράδοσης ναυαγημάτων του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, Μάρτιος 1955.

RHNS VASILISSA OLGA shipwreck delivery protocol, March 1955.

Η απώλεια του πλοίου

Το επόμενο ταξίδι όμως του ελληνικού αντιτορπιλικού στη Λέρο θα είναι και το τελευταίο του θρυλικού πλοίου. Ένα ταξίδι που άρχισε στις 8.45' της 25ης Σεπτεμβρίου, όταν το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ απέπλευσε από την Αλεξάνδρεια μαζί με το αγγλικό αντιτορπιλικό INTREPID

9. Το UJ-2104, πρώην φαλαινοθηρικό DARVIK, ανελκύστηκε από τους Γερμανούς από το λιμάνι της Σούδας όπου είχε αυτοβυθιστεί από το αγγλικό πλήρωμά του. Μετά την επίθεση των συμμαχικών αντιτορπιλικών, το UJ-2104 κατέπλευσε με σοβαρές ζημιές στην Αστυπάλαια και εγκαταλείφθηκε στη νησίδα Γλινό, όπου παρασύρθηκε στον βυθό κατά τη διάρκεια μιας θύελλας.

Περιγραφή της κατάστασης του ναυαγίου σε έγγραφο του Οργανισμού Ανελκύσεως Ναυαγίων.

Description of the shipwreck on a document of the Shipwreck Salvage Organization.

Within a few hours, the German convoy had been destroyed and 800 Germans were in the sea instead of replacing the Italians at Rhodes.

Three days after the sinking of the enemy convoy at Astypalaia, RHNS VASILISSA OLGA went to the Dodecanese once more to transport army, anti-aircraft high rate-of-fire weapons, motorcycles, food and ammunition to Leros. It was the first time after two and a half years that the crew of RHNS VASILISSA OLGA were setting their eyes upon a Greek island again.

Since there was lack of water on the island, the British Navy commander had asked the destroyers to give all the potable water they could, for the needs of the British force and the Italian guard. An Italian water barge came alongside VASILISSA OLGA and started filling water. At that time, some of the destroyer's men were washing the ship's deck. When they saw the Italian flag waving on the water barge's mast, they couldn't take it and turned the rubber hose on the Italian flag. The Italians regarded it as a big insult. Some fascist fanatics threatened to open fire against VASILISSA OLGA using the machine guns on the surrounding hills. In the end, Blessas managed to calm them all down...

The loss of the ship

However, the next trip of the Greek destroyer at Leros was to be her last. The trip began at 08.45 on September 25, 1943, when VASILISSA OLGA and the British destroyer INTREPID (D-10) sailed from Alex-

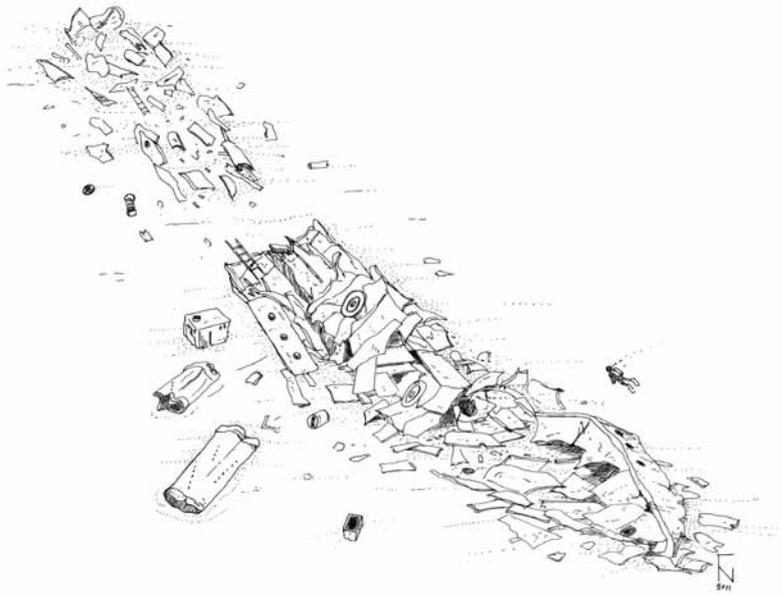

Τμήματα του ναυαγίου μετά την ανέλκυσή τους, τον Αύγουστο του 1963. (Κυριάκος Ντελόπουλος).

Parts of the shipwreck, after being salvaged, in August of 1963. (Kyriakos Delopoulos).

Καλλιτεχνική απεικόνιση τού
ναυαγίου.

Artistic display of the shipwreck.

(D-10) με προορισμό τη θαλάσσια περιοχή ανάμεσα στην Κρήτη και την Κω. Εκεί τα δύο αντιτορπιλικά θα εκτελούσαν επιθετική περιπολία για να εμποδίσουν τη διέλευση εχθρικών νηοπομπών από λιμάνια της ηπειρωτικής Ελλάδας και της Κρήτης προς τα Δωδεκάνησα. Μέχρι τις 4.15΄ της 26ης Σεπτεμβρίου, τα δύο πλοία περιπολούσαν στην προκαθορισμένη περιοχή χωρίς απρόοπτα. Τότε παίρνουν με κρυπτογραφημένο σήμα εντολή να καταπλεύσουν στη Λέρο.

Στις 7.00΄ το πρωί της επόμενης ημέρας, τα δύο αντιτορπιλικά έμπαιναν στον όρμο Λακκί της Λέρου. Ήταν Κυριακή, ανήμερα της θρησκευτικής εορτής του Αγίου Θεολόγου.

Στο φυσικό λιμάνι της Λέρου υπήρχαν τρεις βρετανικές τορπιλάκατοι και ένα μικρό ιταλικό καράβι, δεμένα κοντά στην προκουμαία. Το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ δένει κοντά στη δεύτερη είσοδο του όρμου και το INTREPID περίπου 200 μέτρα ανατολικότερα. Το πλήρωμα είναι κουρασμένο από την ολονύχτια περιπολία κι έτσι οι περισσότεροι κατεβαίνουν στα υποφράγματα για να κοιμηθούν. Στη γέφυρα μένει ο Αξιωματικός φυλακής με τους βοηθούς του, στα πυροβόλα και τα πολυβόλα μένουν οι πυρήνες των ομοχειριών και στις μηχανές οι μηχανικοί και οι θερμαστές βάρδιας. Η γαλήνια αιγαιοπελαγίτικη μέρα έκανε τα πληρώματα των πλοίων να πιστέψουν ότι θα περνούσαν μια ήρεμη μέρα στο μέχρι τότε ασφαλές ορμητήριο της Λέρου.

Η παρουσία του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ ενθουσίασε τους κατοίκους του νησιού. Κάποιοι θέλησαν να επισκεφθούν το θρυλικό αντιτορπιλικό. Ένας από αυτούς, ο Νικόλας Διαμαντάρας αφηγείται στο βιβλίο του Κ. Μεταλληνού:

[...Πήρα δυο Λεριούς και με μία βάρκα φτάσαμε στο ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ. Δένουμε κάβο και ανεβαίνουμε πάνω. Με 'πιασε συγκίνηση που πάταγα σ' ελληνικό καράβι. Γονάτισα και φίλησα τις λαμαρίνες...]

Στις δύο ώρες που ακολούθησαν, επτά ναυτικοί από το φορτηγό πλοίο TAGANROG που ήταν αγκυροβολημένο κι αυτό στο Λακκί και δεκαπέντε Λέριοι είχαν ανέβει στο ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ. Ανάμεσά

andria for the area at sea between Crete and Kos. The two destroyers had to carry out an offensive patrol to prevent enemy convoys from sailing from the ports of continental Greece and Crete to the Dodecanese. Until 04:15 of September 26, the two ships were patrolling the assigned area, without trouble. Then, they received an encrypted signal which ordered them to sail to Leros .

At 07.00 on the following day, the two destroyers entered the gulf of Lakki at Leros. It was Sunday, the day of the religious holiday of Saint Theologos.

Three British torpedo boats and a small Italian ship were moored near the pier of the natural port of Leros. RHNS VASILISSA OLGA moored near the gulf's second entrance and INTREPID some 200 meters to the East. The crew was tired from the night patrol, so most of them went below to the tween-deck to sleep. The officer of the watch remained on the bridge with his assistants, the principal gunners at the guns and the machine guns and the engineers and firemen of the watch at the engines. It was a peaceful day that made the ship's crew think that they would pass a calm day in the safe –up till that moment- base of Leros.

The presence of VASILISSA OLGA thrilled the islanders. Some wanted to climb on board. One of them, Nikolas Diamandaras narrates what happened, in the book of K. Metallinos:

“I took two islanders in a boat and took them to VASILISSA OLGA. We tied up and climbed on board. It was with much emotion that I set my foot on a Greek ship. I kneeled and kissed the deck”.

Άρθρα εφημερίδων σχετικά με την εξερεύνηση του ναυαγίου του Απρίλιο του 1997.

Newspaper articles about the shipwreck search in April 1997.

Βλήματα του αντιτορπιλικού στον χώρο του ναυαγίου.

Shells from the destroyer in the area of the shipwreck.

τους και δύο παιδιά. Εν τω μεταξύ, στο πλοίο ακούγονται οι μελωδίες της κυριακάτικης Θείας Λειτουργίας. Ο γιατρός Εμ. Γουργουρής, Ανθυποπλοίαρχος τότε στο αντιτορπιλικό, περιγράφει σε τεύχος της «Ναυτικής Επιθεώρησης» :

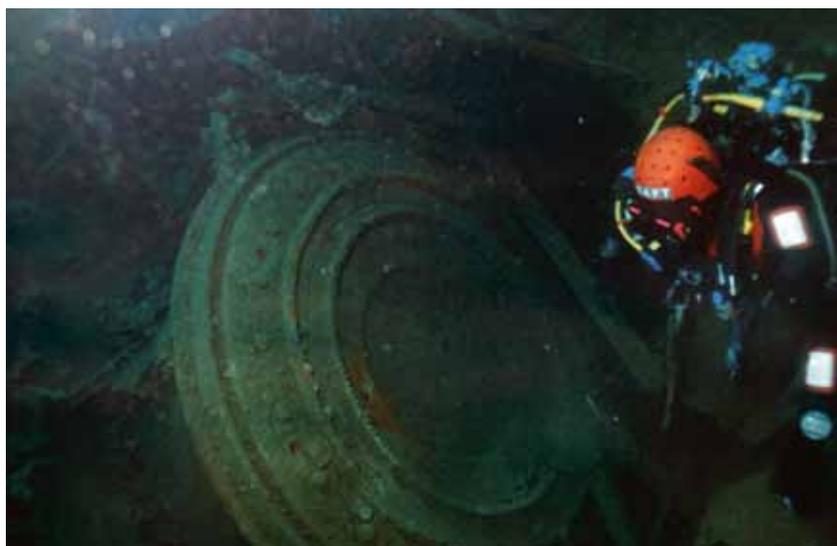
[...Στις καμπίνες των Αξιωματικών και τα υποφράγματα του πλήρωματος βασίλευε απόλυτη σιγή. Αυτή τη σιωπή ήρθε να διακόψει σε λίγο το ραδιόφωνο. Δύο - τρεις Υπαξιωματικοί στο υπόφραγμά τους προσπαθούσαν να πιάσουν τον σταθμό Αθηνών, τη μόνη επαφή μας καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου με τη σκλαβωμένη πατρίδα. Έτσι, ύστερα από λίγα λεπτά από τον ραδιοφωνικό σταθμό των Αθηνών ακούγαμε την αναμετάδοση της κυριακάτικης Λειτουργίας από τον Μητροπολιτικό Ναό. Ήταν τόση η χαρά μας που ακούγαμε τη μετάδοση της Λειτουργίας, ώστε κανένας μας δεν διαμαρτυρήθηκε. Ακούγαμε όλοι τις ψαλμωδίες με τόση κατάνυξη σαν να βρισκόμασταν μέσα σε εκκλησία. Αναπολούσαμε την πατρίδα, τις οικογένειές μας, τους φίλους μας, όταν ξαφνικά και τελείως αναπάντεχα ο παράφρονος και δαιμονισμένος ήχος του κουδουνιού του αεροπορικού συναγερμού διέκοψε τις ονειροπολήσεις μας και τάραξε την ευδαιμονία μας...]

Ο Ντίμης Ματάλας, Αξιωματικός τότε, περιγράφει εκείνες τις στιγμές:

[...Στις 9.58' βλέπω από το βουνό να σκάνε μύτη 9 βομβαρδιστικά. Αμέσως τρέχω να πατήσω τον συναγερμό. Όσπου να πατήσω όμως το κουδούνι, πέφτουν οι πρώτες βόμβες. Όσοι βρίσκονται στα υποφράγματα τρέχουν προς τις θέσεις τους. Πρώτος απ' όλους ο Κυβερνήτης, ο οποίος με χαρακτηριστική ψυχραιμία προσπαθεί να εμψυχώσει το πλήρωμά του: «Δεν είναι τίποτα παιδιά, τους φωνάζει. Γρήγορα στα πολυβόλα σας..!»]

Ο Ε. Δανιήλ βρίσκεται στο Γραφείο Χαρτών, στη γέφυρα: [...Κοιμόμουν στη γέφυρα, όταν ένα ξαφνικό πανδαιμόνιο από πολυβολισμούς, εκρήξεις τρομερές και κωδωνοκρουσίες συναγερμού με ξύπνησε...]

Ο αιφνιδιασμός είναι πλήρης τόσο για τα πλοία, όσο και για την ιταλική αεράμυνα. Γερμανικά αεροσκάφη Ju-88 επιτίθενται κατά

*Κατάδυση στη βάση του
πρυμναίου πυροβόλου.*

*Diving towards the base of the
stern gun.*

In the two hours that followed, seven seamen from the cargo ship TAGANROG that was anchored at Lakki, and fifteen islanders had boarded the RHNS VASILISSA OLGA. Among them, two children. In the meantime the music from the Divine Liturgy was heard on the ship. In an issue of the “Naftiki Epitheorisi”, the ship’s doctor, Lieutenant Em. Gourouris, describes:

“There was dead silence in the officers’ quarters and in the tween-deck. The silence was broken only by the radio. Two or three petty officers in the tween-deck were trying to pick up the radio station of Athens, our only contact with our enslaved country throughout the war. A few minutes later we managed to pick it up. It was broadcasting the Sunday liturgy from the Metropolitan Church. Such was our joy that we could hear the transmission of the liturgy that no one protested. We all listened to the chants in such devout concentration, as if we were inside the church. We were remembering our homes, our families and friends, when all of a sudden the dissonant and frenetic sound of the antiaircraft alarm interrupted our daydreaming and disturbed our bliss”.

Dimis Matalas, officer at the time, describes those moments:

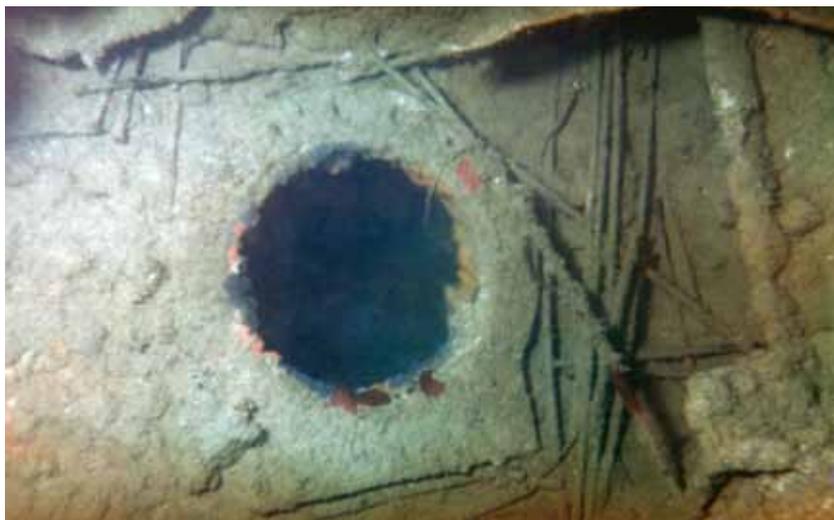
“At 9:58 I saw 9 bombers coming over the mountain. I ran to sound the alarm. But before I had the chance to do it, the first bombs hit us...” Those who were at the tween-deck ran to their posts. First of all, the Commanding Officer, who tried to instill courage to his crew with his characteristic composure: “It’s nothing boys – he shouts. To your machine guns, quickly!”

E. Daniel, is in the Chart Room, on the bridge: “I was asleep on the bridge, when all hell broke loose and there were gun shots, terrible explosions and alarm bells”.

The ships and the Italian air defenses were totally caught by surprise. The German Ju-88 aircraft attacked in waves. They let their bombs from a height of 300 - 400 meters, and their machine guns raked the 2 ships. INTREPID was the first one attacked. The German Stukas dived again and again, throwing bombs against the two

Φινιστρίνι.

Port-hole.

κύματα. Αφήνουν τις βόμβες τους από ύψος 300 - 400 μέτρων, ενώ συγχρόνως με τα πολυβόλα τους σαρώνουν τα 2 πλοία. Πρώτο βάλλεται το INTREPID. Τα γερμανικά στούκα εφορμούν κάθετα ξανά και ξανά ρίχνοντας βόμβες εναντίον των δύο αντιτορπιλικών, ενώ συγχρόνως θερίζουν τα καταστρώματά τους για να εμποδίσουν τα πληρώματα να πάρουν θέσεις μάχης.

Ο Ν. Ματάλας περιγράφει τις στιγμές της επίθεσης:

[...Βγήκα από το καρέ και έσπευσα προς την πολεμική μου θέση, το θεραπευτήριο του πλοίου. Τρέχοντας είδα από ένα φινιστρίνι το αγγλικό αντιτορπιλικό INTREPID να καίγεται, λίγο μακρύτερα από το καράβι μας. Ένα απαίσιο σφύριγμα από τον ατμό των μηχανών του, που ξέφευγε και πεταγόταν σε μεγάλο ύψος, έκανε ακόμη πιο αγωνιώδεις τις στιγμές. Εγώ ήμουν επικεφαλής τεσσάρων αντιαεροπορικών. Ρίχναμε με τα αντιαεροπορικά και ξαφνικά μας πετυχαίνει μία δέσμη βομβών. Πετάχτηκα στον αέρα και έπεσα ξανά στο πλοίο για να δω γύρω μου μόνο κεφάλια... χέρια... πόδια... Ήταν σκοτωμένοι όλοι. Και οι οκτώ άντρες που βρίσκονταν στα αντιαεροπορικά ήταν νεκροί. Μόνο εγώ σώθηκα κατά έναν ανεξήγητο τρόπο...]

Την ώρα εκείνη, ο Κυβερνήτης κατευθύνεται προς τη γέφυρα από την αριστερή πλευρά του καταστρώματος. Φοράει μόνο ένα πουλόβερ κι ένα παντελόνι. Η ξαφνική επίθεση τον ανάγκασε ν' ανέβει στο κατάστρωμα χωρίς παπούτσια. Δεν υπάρχει χρόνος για χάσιμο. Στην προραία κάθοδο του μηχανοστασίου σταματά για να δώσει κάποιες οδηγίες στους Αξιωματικούς του. Εκεί θα τον βρει και το μοιραίο πλήγμα.

«Ένα αεροπλάνο κατέβηκε, πολυβόλησε και σκότωσε τον Κυβερνήτη» θυμάται ο Ν. Ματάλας. «Ο πρώτος νεκρός του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ ήταν ο Κυβερνήτης, Πλωτάρχης Γεώργιος Μπλέσσας». Χτυπημένος από μία ριπή στο στήθος και στον λαιμό, ο Μπλέσσας σκοτώθηκε ακαριαία στο κατάστρωμα του αντιτορπιλικού που είχε ταυτίσει με την ίδια του την ύπαρξη.

Ο Εμ. Γουργουρής ξαναζώντας τις φρικτές εκείνες στιγμές περιγράφει τη στιγμή του θανάτου του Κυβερνήτη:

[...Η σφαίρα που τον τρύπησε στο λαιμό έκοψε στη μέση την

Γενική άποψη στο μέσο του ναυαγίου.

General view amidships of the wreck.

destroyers, and machine-gunning their decks to prevent the crews from taking battle positions.

D. Matalas describes the moments of the attack:

“I went out from the quarter deck and ran to take my battle position, next to the sick bay. While I was running I saw through a port-hole the English destroyer INTREPID burning a few meters away from our ship. A horrible whistling sound from her engines’ steam made these moments even more agonizing. I was leading four anti-aircraft guns. We started shooting with the anti-aircraft guns when all of a sudden we were hit by a cluster of bombs. I was thrown in the air, and when I fell back again on the ship, the only thing I could see around me, were heads..., feet... hands... everyone was dead. All eight men who were with me, at the anti-aircraft guns, were all dead. For some inexplicable reason, I was the only one who was saved”.

That same moment, the Commanding Officer was going towards the bridge from the deck, portside. He was wearing only a sweater and his pants. The sudden attack had given him no time to wear shoes. There was no time to waste. Over the fore ladder to the engine room he paused, to give some directions to his officers. It was there that he took the shot that killed him.

“A plane dived, shot and killed the Captain”, remembers D. Matalas, “The first to be killed on RHNS VASILISSA OLGA was our Commanding Officer, Lieutenant Commander Georges Blessas”. Hit by a bullet round on his chest and neck, Blessas died on the spot on the deck of the destroyer with which he had linked his whole existence.”

Em. Gourgouris, relives those horrible moments and describes the moment when the captain died:

“The bullet that hit him, pierced his neck, cutting the phrase he was about to say to encourage his crew and the rest of the bullets pierced his chest and belly. With that phrase half spoken on the lips and the chest pierced from the enemy bullets, the C.O. fell on the deck of the ship that he had lead on so many patrols, so many successes and triumphs”.

Βίντσι στην πρύμνη.

Stern winch.

τελευταία φράση που απηύθυνε ο Πλωτάρχης Μπλέσσας, εμπυχώνοντας το πλήρωμά του ενώ οι υπόλοιπες διέτρησαν το στήθος και την κοιλιά του. Έτσι με μισοτελειωμένη ακόμη τη φράση στα χείλη του και με διάτρητο στήθος από τις εχθρικές σφαίρες, ο Κυβερνήτης έπεσε στο κατάστρωμα του караβιού του το οποίο είχε οδηγήσει σε τόσες περιπολίες, σε τόσες επιτυχίες και σε τόσους θριάμβους...]

Και οι Γερμανοί συνέχιζαν να επιτίθενται με μανία ξανά και ξανά. Οι Ιταλοί πυροβολητές των αντιαεροπορικών πυροβολείων που ήταν πάνω στους λόφους της Λέρου, όχι μόνο δεν ειδοποίησαν για την εμφάνιση εχθρικών αεροσκαφών αλλά πολεμούσαν κι εναντίον των Γερμανών τόσο αραιά και άστοχα, χωρίς να προσφέρουν καμία βοήθεια.

Μέσα σε λίγα λεπτά το ελληνικό αντιτορπιλικό θα δεχτεί το τελικό χτύπημα. Τουλάχιστον δύο βόμβες πέφτουν μερικά μέτρα πίσω από την πρυμναία τσιμινιέρα και ανατινάζουν το βληματοθέσιο. Ακολουθεί μία φοβερή έκρηξη και το πρυμναίο τμήμα, σχεδόν αποκομμένο, γέρνει δεξιά και αρχίζει να βυθίζεται. Ο Γιάννης Βαρελάς, Υπαξιωματικός τότε στο ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, μιλά για την αρχή του τέλους:

[...Μία δέσμη βομβών - εκείνη η οποία επέφερε και το μοιραίο τέλος του πλοίου - μάς χτύπησε στη δεξιά καπνοδόχο, στο πίσω μέρος του λεβητοστασίου. Το πλοίο άρχισε να παίρνει κλίση προς τα δεξιά. Εγώ ήμουν στο δεξί κατάστρωμα και προσπαθούσα να κατευθυνθώ προς την πλώρη αλλά και να βοηθήσω αυτούς που ήταν χτυπημένοι και δεν μπορούσαν να κουνηθούν...]

Μετά τον θάνατο του Μπλέσσα, την ευθύνη της διακυβέρνησης του πλοίου αναλαμβάνει ο Υποπλοίαρχος Μ.Γρηγορόπουλος. Διαπιστώνοντας ότι θα ήταν αδύνατο να φθάσει έγκαιρα στη γέφυρα για να αντιμετωπίσει την κατάσταση, αποφασίζει να κατευθυνθεί προς το πυροβόλο Vickers του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ και να διευθύνει από εκεί τον αγώνα κατά των Γερμανών. Ο γενναίος όμως Αξιωματικός δεν θα προλάβει να κατευθύνει ούτε τον πρώτο χειρισμό της ομοχειρίας. Μια βόμβα που έπεσε εκείνη τη στιγμή πάνω στο πυροβόλο Vickers κυριολεκτικά διαμέλισε τον Υποπλοίαρχο

*Κατάδυση στο ναυάγιο
του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ.*

*Diving to the wreck of RHNS
VASILISSA OLGA.*

The Germans continued their frantic attacks over and over again. Up on the hills of Leros, the Italian gunners at the anti-aircraft guns had given no warning of the enemy aircraft; and what's more, their shooting against the Germans was so scarce and so inaccurate, that in practice, they offered no help at all.

Minutes later, the Greek destroyer took the final blow. At least two bombs fell a few meters behind the fore funnel and blew up the bomb rack. A terrible explosion followed and the fore section was practically detached from the rest of the ship, listed to starboard and started sinking. Giannis Varelas, petty officer on the RHNS VASILISSA OLGA, speaks of the "beginning of the end":

"A cluster of bombs – which brought the fatal end of the ship – hit us in the starboard chimney, aft of the boiler room. The ship started to list to starboard. I was on the starboard deck and was trying to reach to the bow and at the same time help those who were wounded and could not move".

After Blessa's death, Lieutenant Commander M. Grigoropoulos took control of the ship. Realizing that it would be impossible to reach the bridge in time, he decided to go to the Vickers machine gun and direct the firing against the Germans from there. But the brave officer did not even manage to direct the first salvo. A bomb that fell on the Vickers machine gun literally dismembered Lieutenant Commander M. Grigoropoulos, Sub-Lieutenant Simitzopoulos and several gunners. The horror of war filled the scene on the ship's deck. Em. Gourgouris narrates:

*Οι καδένες στην πλώρη
του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ.*

*The chains at the bow of RHNS
VASILISSA OLGA.*

Μ. Γρηγορόπουλο, τον Σημαιοφόρο Σημιτζόπουλο και αρκετούς από τους άνδρες της ομοχειρίας. Το σκηνικό στο κατάστρωμα του πλοίου ήταν γεμάτο από τη φρίκη του πολέμου. Ο Εμμ. Γουργουρής εξιστορεί:

[...Τα βογκητά των πληγωμένων ακούγονταν απ' όλα τα μέρη του πλοίου και μπερδεύονταν με τις ψαλμωδίες της Λειτουργίας, τις οποίες συνέχιζε να μεταδίδει το εγκαταλελειμμένο στο υπόφραγμα των Υπαξιωματικών ραδιόφωνο. Το κατάστρωμα του ΟΛΓΑ είχε μεταβληθεί πλέον σε μια πραγματική κόλαση. Κραυγές πόνου ακούγονταν απ' όλες τις θέσεις, από τη γέφυρα, από το καμπούνι, από την πλώρη ως την πρύμνη. Ένας από τους πυροβολητές ο οποίος καιγόταν σαν πυροτέχνημα, έβγαλε μόνο μερικές σπαρακτικές κραυγές και μετά σιώπησε για πάντα. Πιο πέρα, το σώμα ενός χειριστή πυροβόλου είχε πιαστεί ανάμεσα σε δύο ανεστραμμένες από κάποια έκρηξη βόμβας λαμαρίνες οι οποίες έκαναν ακόμη πιο αβάσταχτο και ατέλειωτο το μαρτύριό του. Ήταν κάτι το τρομερό που δύσκολα μπορεί να το αντέξει κανείς...]

Ο τρίτος Αξιωματικός του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, Υποπλοίαρχος Δ. Μπάτσης βρίσκεται στην κάτω γέφυρα χωρίς να γνωρίζει ότι εκείνη την κρίσιμη στιγμή είναι πλέον ο αρχαιότερος εν ζωή Αξιωματικός του πλοίου και κατά συνέπεια Κυβερνήτης. Προσπαθώντας να ενισχύσει την άμυνα του πλοίου, παρατηρεί ότι το πολυβόλο Oerlikon του αριστερού εξώστη της γέφυρας έχει πάθει κάποια εμπλοκή. Τρέχει προς τον Πολυβολητή, ο οποίος προσπαθεί να το διορθώσει. Κι ενώ ο Υποπλοίαρχος Δ. Μπάτσης προσπαθεί να ξεμπλέξει το κλείστρο για να λειτουργήσει το πολυβόλο, μία βόμβα εκρήγνυται εκεί κοντά και τα θραύσματα τον τραυματίζουν σοβαρά. Κυβερνήτης πλέον του αντιτορπιλικού αναλαμβάνει ο Ανθυποπλοίαρχος Δανιήλ, ο οποίος μαζί με ένα ναύτη μεταφέρει τον πληγωμένο Υποπλοίαρχο Μπάτση στο ιατρείο. «Όχι εμένα» φώναξε ο Υποπλοίαρχος, «Σώστε το πλοίο». Τραγικό θάνατο, όπως αναφέρεται στη «Ναυτική Επιθεώρηση», βρήκε και ο Α' Μηχανικός, Υποπλοίαρχος Σακίπης ο οποίος τρέχοντας προς την κάθοδο των μηχανών για να πάρει τη θέση του, χτυπήθηκε στο πρόσωπο από ριπή πολυβόλου ενός γερμανικού αεροπλάνου. Και ήταν τότε, που έδωσε κι εκείνος το δικό του μάθημα ηρωισμού. Τρικλίζοντας έφθασε ως τα «σπιράγια» των μηχανών σε μια προσπάθειά του να πάει ακόμα και την ύστατη στιγμή στη θέση του. Το πρόσωπό του μια

Στο εσωτερικό του ναυαγίου.

Inside the wreck.

“The moans of the wounded were heard all over the ship, mixing with the liturgy that went on from the tween-deck’s radio. VASILISSA OLGA’s deck had become true hell. Screams of pain were coming from everywhere on the ship, from the bridge, from the forecastle, from bow to the stern. Heart-piercing cries were coming from one of the gunners who was burning like a torch... a while later he was forever silenced. A few feet away, the body of a machine gunner had been caught between two metal sheets that had been upturned by some bomb explosion and were making his agony seem even more unbearable and endless. It was something horrible, something that no one could stand.”

RHNS VASILISSA OLGA’s third officer, Lieutenant Commander D. Batsis is on the lower bridge without knowing that at that critical moment he is the only surviving officer on the ship and therefore

Στο ηλεκτροστάσιο.

The generator.

πληγή! Στην κατάσταση που βρισκόταν ήθελε να κατέβει τη σκάλα για το μηχανοστάσιο! Κάποια στιγμή συναντά τον Σημαιοφόρο Χριστόφιλο και τον Αρχικελευστή Τσωβό και τους δίνει εντολή να απομονώσουν τους τρεις λέβητες, ψελλίζοντας «τα ασφαλιστικά», κάτι που είχε ήδη πράξει ο Σημαιοφόρος με δική του πρωτοβουλία, για να αποφευχθούν τυχόν εκρήξεις. Το τραύμα του Υποπλοίαρχου Σακίπη όμως ήταν πολύ σοβαρό. Δεν κατάφερε να πατήσει σταθερά στη σκάλα και κατακύλησε προς τα κάτω. Χτύπησε στις λαμαρίνες και έπεσε νεκρός εκεί, δίπλα στις μηχανές του, ως πραγματικός «Πρώτος».

Τα γερμανικά αεροσκάφη άρχισαν να απομακρύνονται όταν κατάλαβαν ότι το ελληνικό αντιτορπιλικό είχε λαβωθεί θανάσιμα. Οι πιο τραγικές σκηνές διαδραματίζονται τώρα κοντά στο ιατρείο, όπου βρίσκονται οι περισσότεροι τραυματίες για να τους παρασχεθούν έστω και οι πρώτες βοήθειες. Βλέποντας ότι για το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ είχε αρχίσει πλέον η αντίστροφη μέτρηση, ο Ε. Δανιήλ στρέφει την προσοχή του στο πιο σημαντικό έργο που πρέπει να γίνει: τη μεταφορά των τραυματιών και την επιβίβασή τους σε τρία αγγλικά περιπολικά τα οποία μαζί με δυο ιταλικές πετρελαιοκάτους έχουν πλησιάσει το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ για να τους παραλάβουν. Εν τω μεταξύ στο μικρό νοσοκομείο του πλοίου, ο ιατρός Εμ. Γουργουρής δίνει τον δικό του αγώνα προσπαθώντας να ανακουφίσει τους τραυματίες. Σε ένα από τα κρεβάτια βρίσκεται και ο Υποπλοίαρχος Μπάτσης, ο οποίος σφίγγει τα δόντια για να μην ξεφωνίσει από τον τρομερό πόνο. Ο γιατρός ετοιμάζεται να του κόψει το πόδι, όταν ακούγεται ένα «κρακ» που σημαίνει ότι το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ έχει χτυπηθεί σε καίριο σημείο και πιθανόν έχει σπάσει στα δύο. Τότε ακούγεται από τη γέφυρα η φωνή του Ανθυποπλοίαρχου Δανιήλ να διατάζει: «Εγκατάλειψη πλοίου. Πέσατε στη θάλασσα. Το πλοίο βυθίζεται». Η αρχική κλίση των 5 μοιρών αυξήθηκε απότομα και μέσα σε ελάχιστα δευτερόλεπτα η αριστερή πλευρά του πλοίου οριζοντιώνεται. Αμέσως μετά το πλοίο ανατρέπεται. Πολλοί εγκλωβίζονται στα υποφράγματα. Κάποιοι άλλοι από τους ναυαγούς πέφτουν σε καιγόμενο πετρέλαιο και βρίσκουν τραγικό θάνατο. Οι περισσότεροι που βουτούν στη θάλασσα από τη δεξιά πλευρά του

*Το ηλεκτροστάσιο
του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ.*

RHNS VASILISSA OLGA's generator.

her Commander. While trying to reinforce the ship' defense he sees that the Oerlikon at the bridge' left balcony has jammed. He runs towards the gunner who tries to fix it. And as he tries to open the breech-block to repair the machine gun, a bomb explodes nearby and the splinters injure him seriously. So it is Lieutenant Daniel who assumes command of the destroyer and together with a seaman carries the wounded Lieutenant Commander Batsis to the sick quarters. "Not me -yelled the lieutenant. The ship, save the ship". The chief engineer, Lieutenant Commander Sakipis, also had a tragic death, as reported in the "Naftiki Epitheorisi"; running towards the ladder of the engine room to his post, a German airplane's machine gun hits him in the face. It was then that he gave his own lesson of heroism. Staggering, he reaches the engine room's skylights. Even in his last moments he is trying to go to his position. His face is an open wound, and in that condition, he wants to climb down the ladder to the engine room! Then he meets Lieutenant Christophilos and

*Είσοδος στα κατώτερα
καταστρώματα του
αντιτορπλικού.*

*Entrance to the destroyer's lower
decks.*

αντιτορπλικού, παρασύρονται από τη δίνη ή τραυματίζονται από τις υπερκατασκευές του πλοίου. Όσοι είναι στην αριστερή πλευρά τού σκάφους βρίσκονται κάπως ομαλά στη θάλασσα. Εκείνοι πάντως που είναι σε καλή κατάσταση προσπαθούν να βοηθήσουν, ακόμη και με κίνδυνο της ζωής τους, τους τραυματισμένους συναδέλφους τους. Μέσα στο ιατρείο τα πράγματα είναι πολύ δύσκολα. Τα υποφράγματα έχουν αρχίσει να γεμίζουν νερά ενώ το σκάφος είναι πλέον μπαταρισμένο. Ο ιατρός Εμ. Γουργουρής καταβάλλει υπεράνθρωπες προσπάθειες για να καταφέρει να σωθεί και να βοηθήσει και τον Υποπλοίαρχο Μπάτση.

[...Κρατώντας τον ετοιμοθάνατο Υποπλοίαρχο Μπάτση προσπάθησα, μέσα σε αυτή την κόλαση της φωτιάς και του σιδήρου και ενώ το σκάφος εβυθίζετο, να φθάσω εις την πόρτα του θεραπευτηρίου. Το πλήρωμα εγκατέλειπε το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ και βουτούσε στη θάλασσα. Αγκάλιασα σφιχτότερα τον αείμνηστο φίλο μου Μπάτση και άνοιξα την πόρτα του μικρού νοσοκομείου. Τότε ένα απότομο κύμα αέρος και νερού με κτύπησε στο στήθος και με έκανε να χάσω την ισορροπία μου. Παρασυρόμενος από το κύμα έχασα και τον πληγωμένο θανάσιμα Υποπλοίαρχο Μπάτση. Ένα ακόμη κύμα μπουκάρισε απότομα στο θεραπευτήριο και με έσπρωξε προς τα έξω. Βρέθηκα πάνω στο κατάστρωμα, το οποίο εν τω μεταξύ είχε καλυφθεί από τη θάλασσα. Ήμουν ένας από τους τελευταίους επάνω στο καράβι, γι' αυτό έσπευσα να πέσω στη θάλασσα...]

Λίγο πριν το πλοίο εξαφανιστεί από την επιφάνεια της θάλασσας, πέντε από τους εγκλωβισμένους άνδρες στο πρωραίο υπόφραγμα κατάφεραν με απεγνωσμένη προσπάθεια να σωθούν. Ένας από αυτούς ήταν και ο Υπαξιωματικός Ν. Χρηστίδης που μίλησε για την περιπέτειά του στον καθηγητή Μανώλη Ήσυχο:

[...Το πλοίο έγερνε. Κατέβηκα τις σκάλες για να δω κάποιον συνάδελφό μου και μπήκα στο μεγάλο υπόφραγμα των ναυτών. Μόλις πέρασα την πόρτα, το πλοίο πήρε μεγάλη κλίση και βρέθηκα εγκλωβισμένος μέσα στο υπόφραγμα δίχως να μπορώ να βγω από εκεί που μπήκα. Πίσω από την πόρτα υπήρχαν κιβώτια τροφοδοσίας και με την κλίση μετατοπίστηκαν. Με την κλίση του караβιού είδα τα φινιστρίνια

Μια αεροδόχος και πορσελάνινα αντικείμενα από τον χώρο της τραπεζαρίας.

A ventilator and porcelain items from the dining area.

Chief Petty officer Tsovos and blurs the words “the safety valves...” he is trying to tell them to isolate the three boilers. But the Lieutenant had already taken care of this on his own initiative, to avoid potential explosions. The Lieutenant Commander’s injuries are very serious. He can’t find his step on the ladder and falls down. He crashes down the ladder, on the metal deck, and dies there, right beside his engines, a true “chief” engineer.

The German aircraft start to leave only when they realize that the Greek destroyer is mortally wounded. The most tragic scenes are now near the sick bay where most of the wounded are waiting to receive first aid. Seeing that the count-down has already begun for RHNS VASILISSA OLGA, E. Daniel turns his attention to the most important job that has to be done. Carry the wounded and embark them on the three British patrol boats that have reached VASILISSA OLGA together with two Italian motor boats to collect them. In the meantime, doctor Em. Gourgouris is fighting his own battle in the

Βάση σωσιβίου.

Life jacket base.

να βλέπουν προς τον ουρανό. Μέσα από τα φινιστρίνια περνούσαν οι ακτίνες του ηλίου κατακόρυφα. Μην έχοντας άλλη επιλογή βρέθηκα σε ένα φινιστρίνι αρκετά μικρό. Στο καράβι μας, όταν το παραλάβαμε δεν υπήρχαν έξοδοι κινδύνου, μεγάλα φινιστρίνια, παρά μόνο μικρά για να παίρνουμε αέρα. Πήγα στο φινιστρίνι λοιπόν, κι ενώ ανέβαιναν τα νερά, είδα τους συναδέλφους που μου φώναζαν «Χρηστίδη το άλλο, το άλλο». Εγώ επειδή ήμουν στο ταβάνι, δεν έβλεπα τι εννοούσαν. Με τις φωνές τους όμως συνειδητοποίησα ότι μιλούσαν για μία ανθρωποθυρίδα που είχαμε φτιάξει σε μία επισκευή στην Καλκούτα. Και η τραγική ειρωνεία είναι ότι όταν πρωτοφιάχτηκε αυτή η ανθρωποθυρίδα, επειδή εγώ ήμουν ναυτάκι τότε, οι άλλοι μου έκαναν καλαμπούρι και μου έλεγαν «ρε Χρηστίδη για μπες να δούμε χωράς να περάσεις;» και έτσι με έβαζαν να περνά από την ανθρωποθυρίδα, που ήταν τελικά εκείνη που με έσωσε... Βγήκα στην καρίνα και άρχισα να τραβώ και τους άλλους. Υπήρχαν όμως και άλλοι ναύτες στα πιο χαμηλά υποφράγματα των μηχανικών και των τορπιλών, οι οποίοι μείνανε μέσα ... δεν πρόλαβαν...]

Στο περιστατικό αναφέρθηκε και ο Γ. Βαρελάς:

[...Από μία παραφωτίδα ασφαλείας είδα να βγαίνουν 4-5 Ναυτόδικοι οι οποίοι με πολλή ψυχραιμία –κι αυτό μου έκανε μεγάλη εντύπωση– έβγαιναν ο ένας μετά τον άλλον χωρίς κινήσεις πανικού, οι οποίες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν πρόβλημα και να μη βγει κανένας τελικά...]

Βγαίνοντας στην καρίνα του πλοίου, ο Χρηστίδης είχε κι άλλο ένα πρόβλημα να αντιμετωπίσει. Πάνω στο πλοίο υπήρχε ένα νεαρό παιδί από τη Λέρο, το οποίο ζητούσε απεγνωσμένα βοήθεια. Για να μπορέσει να κρατηθεί στο πλοίο, το παιδί είχε πιαστεί από ένα σκοινί.

[...Άπλωσα τα χέρια μου για να φθάσω το μικρό, αφηγείται ο Ν.Χρηστίδης, μα εκείνο δεν ερχόταν κοντά στην αγκαλιά μου. Σαλτάρισα κοντά του και έπιασα τα χέρια του. Το παιδί όμως έτσι όπως κρεμόταν είχε δει από την άλλη πλευρά του πλοίου μία βάρκα και ήθελε να το πάρουν εκεί. Δεν υπήρχε όμως χρόνος. Ανέβηκα στο σημείο όπου κρατιόταν και του χτύπαγα τα χέρια για ν' αφήσει το σκοινί και να μπορέσω να το σώσω εγώ. Το παιδί όμως δεν άφηνε το σκοινί με τίποτα μέχρι που το καράβι μπατάρισε κι άλλο και κατάφερε ν' ανέβει στην καρίνα και

ship's small sick bay, trying to relieve the wounded. In one of the beds lies Lieutenant Commander Batsis clenching his teeth, not to cry out from the terrible pain. The doctor is preparing to cut his leg, when a cracking sound is heard, warning that VASILISSA OLGA, having been hit at a crucial point, has probably broken in two parts. Then the voice of Lieutenant Daniel is heard from the bridge: "Abandon ship. Fall in the sea. The ship is sinking". The initial 5-degree listing has suddenly increased. Within seconds, the list increases to 90 degrees. Immediately after that, the ship capsizes. Many get trapped in the tween-deck. From those who abandon ship, some find themselves inside a burning oil slick and die a tragic death. Others, who fall in the sea from the destroyer's starboard side are caught by the swirling waters or are injured by the ship's superstructures, as it capsizes. For those who are on her portside it is a little easier to jump in the sea. And those who are in a good condition, risk their own lives to help their wounded comrades. Inside the sick bay things are very difficult. The tween-deck is taking in water and the ship has capsized. Doctor Em. Gourgouris makes superhuman efforts to save himself and to help Sub-Lieutenant Batsis.

"Holding the dying Lieutenant Commander Batsis in the middle of that hell of fire and iron and while the ship was sinking, I was trying to reach the door. The crew was abandoning VASILISSA OLGA and falling in the sea. I held my friend tighter and opened the door of the small sick bay. Then, a sudden wave of air and water hit me on the chest and threw me out of balance. Caught in the wave, I lost Lieutenant Commander Batsis who was mortally wounded and was dying. Another wave entered the room and pushed me outwards. I found myself on the deck, which was covered by the sea. I was one of the last on the ship so I rushed to jump in the sea".

Just before the ship vanished from the surface of the sea, five of the men that were trapped in the tween-deck managed to escape. One of them was Petty Officer N. Christides, who spoke of his adventure to professor Manolis Isihos:

"The ship started to list. I climbed down the ladder to see one of my comrades and entered the large sailor's tween decks. I had just passed through the door when the ship took a heavy list. I found myself trapped in the tween-deck without a way to go out the way I

Κλίμακες ξεπροβάλλουν από τον βυθό.

Ladders emerge from the seabed.

Σχάρα από το μηχανοστάσιο.

Rack from the engine room.

να πηδήξει από την άλλη πλευρά, όπου τελικά τον μάζεψε η βάρκα... Εγώ έφυγα από την άλλη πλευρά και βρέθηκα στη θάλασσα, δίπλα στα πετρέλαια που καιγόntonτουσαν. Εκεί ήταν ένας συνάδελφος, ο Παγώνης. Πλησίασα να τον βοηθήσω να βγει από τα πετρέλαια και μου φώναξε «Μη με πιάνεις Χρηστίδη» και μου έδειξε το πόδι του που ήταν σχεδόν καμένο. Βρήκαμε ένα ξύλο, το έπιασε ο Παγώνης και άρχισα να τον σπρώχνω μέχρι που απομακρυνθήκαμε από την πυρκαγιά...]

Από το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ μία μαύρη στήλη καπνού ανεβαίνει ψηλά κι απλώνεται. Το ένδοξο αντιτορπιλικό γέρνει δεξιά και αρχίζει να βυθίζεται, ώσπου στο τέλος μένει όρθια μόνο η ράχη της πλώρης. Στέκεται για λίγο έτσι όρθιο το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ σαν να αιωρείται. Καθώς και οι τελευταίοι θύλακες αέρα υποχωρούν, το πλοίο χάνεται απότομα στη θάλασσα η οποία το αγκαλιάζει για πάντα μαζί με τους νεκρούς ήρωές του.

[...Η πιο συγκινητική στιγμή ήταν όταν χάθηκε το πλοίο, θυμάται ο Ν. Ματάλας. Ακούστηκε μία φωνή «Ζήτω το ΟΛΓΑ!» και 120 άνθρωποι που χαροπάλευαν μέσα στη θάλασσα επανέλαβαν την κραυγή «Ζήτω το ΟΛΓΑ!».... Μέχρι αυτή την ύστατη στιγμή που το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ βυθιζόταν ακουγόταν το ραδιόφωνο στο υπόφραγμα που μετέδιδε την κυριακάτικη Λειτουργία, σαν να συνόδευε το αντιτορπιλικό μας και τους 71 νεκρούς του στον υγρό τους τάφο. Ανάμεσα στα θύματα ήταν οι Αξιωματικοί Μπλέσσας, Γρηγορόπουλος, Μπάτσης, Σακίπης, Σιμιτζόπουλος και Κονταράτος, 10 Υπαξιωματικοί και 54 Ναυτοδίοποι.]

Το ναυάγιο σήμερα

Το ναυάγιο του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια παρέμεινε ανενόχλητο σε βάθος 32 μέτρων. Το 1953 το περιοδικό «Ναυτική Ελλάς» φιλοξένησε μια σύντομη συνέντευξη του δύτε Φώτη Μπινάκου, ο οποίος εργαζόταν σε ανεκκύσεις ναυαγίων για λογαριασμό της εταιρείας «Ελληνική Εμπορία Α.Ε.». Ο δύτες είχε το προνόμιο να καταδυθεί στο ναυάγιο του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ και έδωσε την παρακάτω εικόνα:

*Εικόνες της πρυμναίας
υπερκατασκευής.*

Images of the aft superstructure.

had come in. The catering boxes that had been stacked behind the door got displaced by the listing. Now the ship's port-holes were facing the sky. The sun beams were entering vertically. Not having any other choice, I went towards a small port-hole. Initially, the ship had no emergency exits, no big port-holes, only small ones to let the air inside. So I went to the port-hole and while the water was rising I heard my comrades calling out: 'The other one, Christides, the other one'. I was under the ceiling, so I couldn't see what they meant. But then I realized that they were talking about the manhole that we had made during the repair at Calcutta. And the irony was that when that manhole was made, I was just a sailor boy, and the others were teasing me: 'come on, Christides, lets' see if you can pass through...' so they made me pass through the manhole that finally saved me... I went out on the keel and started pulling out the others. But there were other men at the lower decks, at the engines and the torpedo room, who got trapped inside... they didn't make it...".

The incident was mentioned by G. Varelas:

"I saw 4-5 3rd class petty officers coming out of a port hole very calmly. It was impressive, how they were coming out one by one, without panic. Because if they had panicked no one would have been able to escape".

When he reached the ship's keel, Christides faced another problem. A young boy from Leros had come earlier on board and was

*Εξωτερικό και εσωτερικό
πλάνο της τσιμινιέρας, στην
οποία διακρίνονται οπές από
τα μυδράλια των γερμανικών
αεροσκαφών.*

*View of the inside and outside of
the chimney stack, on which bullet
holes from German aircrafts.*

[...Τότε δουλεύαμε στο αγγλικό πολεμικό «Ιντέρπιτ» [σ.σ. ναυάγιο του INTREPID], που βρισκόταν σε 8 οργιές βάθος. Βρήκαμε μάλιστα σπασμένα κόκκαλα μέσα του και 4 ολόκληρα κρανία. Τα βάλαμε σ' ένα τσουβάλι και τα θάψαμε στο αγγλικό νεκροταφείο, στο Λακκί της Λέρου. Στο ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ κατέβηκα κι έμεινα 28 λεπτά και το βρήκα σε 22 οργιές βάθος. Είναι κομμένο στα δύο. Από πλώρη μέχρι λεβητοστάσιο είναι πλαγιασμένο, ενώ το άλλο μισό του είναι με την καρίνα κουβέρτα σ' έναν βυθό λάσπης. Τα πλωριά του κανόνια είναι άθικτα, ενώ τα ασπίδια του πυροβολείου είναι χαλασμένα. Η τσιμινιέρα είναι πεσμένη. Με αρκετό κόπο άνοιξα μια πόρτα και μπήκα στις δύο πρώτες κάμαρες, στο δεύτερο πυροβολείο της πλώρης. Στη μια είχε ανθρώπινα κόκκαλα. Βγήκα γιατί δεν μ' έπαιρνε άλλο η ώρα. Είδα ακόμη πως τα ύφαλά του ήταν εντάξει, ενώ πίσω το λεβητοστάσιο ήταν όλο χαλάσματα. Άλλους σκελετούς δεν συνάντησα έξω. Συνάντησα όμως πολλά ψάρια γύρω του. Κυρίως στείρες, μανάλια και συναγρίδες...]

Το μικρό βάθος όμως, όπου βρίσκεται το ναυάγιο του ΒΠ ΒΑΣΙ-

Υπολείμματα της εκρηκτικής ύλης των βλημάτων.

Remnants of projectile explosive charges.

now desperately calling for help. He had grabbed a rope to hold himself on the ship.

“I reached out to catch the boy –narrates N. Christides- but he wouldn’t come to me. So I jumped next to him and caught him by the hands. But as the boy was hanging there he had seen a boat coming from the other side and wanted them to take him. There was no time. I jumped where he was and started hitting his hands to make him let the rope go in order to save him. But the boy wouldn’t let go. The ship listed even more, and the boy managed to climb the keel and jump from the other side until the boat finally collected him... I left from the other side and found myself in the sea, near the burning oil. Another comrade was there, Pagonis. I reached out to help him get away from the oil but he shouted “don’t touch me Christides” and showed me his leg that was almost cut. We found a piece of wood, Pagonis grabbed it and I started pulling him until we were away from the fire”.

Το χρηματοκιβώτιο του σκάφους.

The ship's strong box.

ΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, σύντομα οδήγησε σε αυτό τους διαλυτές με σκοπό την ανέλκυση τμημάτων του ώστε να πωληθούν ως μέταλλα. Έτσι, τον Ιανουάριο του 1952 το ναυάγιο κατοχυρώθηκε σε πλειοδοτικό διαγωνισμό στον Αντώνιο Μαρκάκη, ως «άχρηστο δια το Βασιλικό Ναυτικό ναυάγιο». Το συμβόλαιο υπεγράφη τον Οκτώβριο του ίδιου έτους και έδινε στους διαλυτές περιθώριο πέντε ετών, μέχρι να ολοκληρώσουν την ανέλκυση του ναυαγίου. Σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου πώλησης του ναυαγίου, το Ναυτικό θα κρατούσε το πολεμικό υλικό, τα ιστορικά κειμήλια (άγκυρες, θυρεούς, τηλέγραφους, κ. λπ.) όπως και τα προσωπικά αντικείμενα του πληρώματος, τα οποία θα αποδίδονταν ως ενθύμια στους δικαιούχους. Οι εργασίες ξεκίνησαν σύντομα και τον Μάρτιο του 1955 είχαν ήδη ανελκυστεί 350 τόνοι από παλιοσίδερα, χαλκό και άλλα μέταλλα. Οι εργασίες ανέλκυσης συνεχίζονταν τον Οκτώβριο του 1956, οπότε ο πληρεξούσιος του Α.Μαρκάκη, Κώστας Ευθυμιάδης, παρέλαβε ανελκυσθέντα υλικά τα οποία περιελάμβαναν 120 περίπου τόνους παλιοσίδερων και 12 τόνους χαλκού, ορείχαλκου και μολύβδου. Ο Κώστας Ευθυμιάδης, ο οποίος έγινε αργότερα γνωστός για την έντονη επιχειρηματική δράση που ανέπτυξε στην ακτοπλοΐα, είχε δραστηριοποιηθεί τη δεκαετία του 1950 στην ανέλκυση ναυαγίων. Από τα υλικά που ανελκυστήκαν από το ναυάγιο του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, το Βασιλικό Ναυτικό παρακράτησε 103 κατεστραμμένους κάλυκες διαμετρήματος 4,5 ιντσών.

Η άγκυρα του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ έχει ανελκυστεί και εκτίθεται στο Λακκί της Λέρου.

RHNS VASILISSA OLGA's salvaged anchor in display at Lakki, Leros.

Παρά τις εργασίες ανέλκυσης που διενεργήθηκαν, ένα σημαντικό μέρος του ένδοξου αντιτορπιλικού παραμένει και σήμερα στον βυθό της Λέρου. Όπως έκαναν λόγο και οι αυτόπτες μάρτυρες, το ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ κατά τη βύθισή του κόπηκε σε δύο τμήματα, στο ύψος του μηχανοστασίου. Το πλωραίο τμήμα είναι το πιο εύκολα αναγνωρίσιμο και ακουμπά στον βυθό με τη δεξιά του πλευρά ενώ ένα μεγάλο τμήμα του είναι θαμμένο στη λάσπη. Βλέποντας τις βάσεις των δύο μεγάλων πυροβόλων, τις βόμβες βυθού και τα βλήματα τα οποία είναι

*Ανθρωποθυρίδα που οδηγούσε
στα υποφράγματα του
αντιτορπιλικού.*

*Manhole leading to the destroyer's
tween-decks.*

A pillar of black smoke rises from VASILISSA OLGA. The glorious destroyer lists to starboard and starts to sink until the back part of the bow stands upright. RHNS VASILISSA OLGA remains upright for a while, as if hovering in the air. As the last trapped air escapes, the ship vanishes beneath the sea that embraces her and her dead heroes forever.

“The most emotional moment was when the ship was lost -remembers D. Matalas. Someone cried “Hurrah for OLGA” and then all 120 men that were fighting for their lives in the sea, all repeated the cry ‘Hurrah for OLGA’”. Until that final moment the radio in the tween-deck was transmitting the Sunday Liturgy, as if to escort the destroyer and the 71 people who were killed, to their watery tomb. Among the victims were officers Blessas, Grigoropoulos, Batsis, Sakipis, Simitzopoulos and Kontaratos, 10 petty officers and 54 sailors.

The shipwreck today

For the first years after the war, the shipwreck of VASILISSA OLGA remained undisturbed, 32 meters deep under the surface. In 1953, the magazine “Naftiki Ellas” hosted a short interview of Fotis Birakos, a diver who worked in salvaging shipwrecks for the company “Elliniki Emporia A.E.”. He had the privilege to dive into the wreck of RHNS VASILISSA OLGA and gave the following information: “During that period we were working on the British warship “INTERPID” that lay at a depth of 8 fathoms. We even found broken human bones inside it, and 4 whole skulls. We put them in a bag and buried them in the English cemetery at Lakki, Leros. I went into the wreck of VASILISSA OLGA and remained for 28 minutes. I found her at a depth of 22 fathoms. She is cut in two. The fore part, from bow to engine room, lies on its side; The aft part lies upside down in the muddy sea-

*Το έμβλημα του ΒΠ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ
ΟΛΓΑ στο Μουσείο της Λέρου.*

*The emblem of RHNS VASILISSA
OLGA at the museum of Leros.*

Ανάμεσα στα ευρήματα ήταν μια ταμπακέρα και μια παραφωτίδα.

A cigarette case and a side light among the findings.

διασκορπισμένα στον βυθό, νομίζει κανείς ότι ακούει τον Μπλέσσα να δίνει εντολές στους Αξιωματικούς του μέσα στη βουή της μάχης. Στη δεξιά πλευρά της πλώρης υπάρχουν μπρούντζινα φινιστρίνια και αντιασφυξιγόνες μάσκες από το άλλοτε άγλημα πυρκαγιάς.

Οι δύο τσιμινιέρες του πλοίου έχουν αποκολληθεί και βρίσκονται αριστερά και δίπλα από το κυρίως ναυάγιο. Στις τσιμινιέρες διακρίνονται οι τρύπες από τα μυδράλια των γερμανικών αεροσκαφών, ενώ τα συντρίμμια αποτελούν πλέον καταφύγιο για τους κατοίκους του βυθού.

Τον Μάρτιο του 1997, η καταδυτική ομάδα του Κώστα Θωκταρίδη σε συνεργασία με το Πολεμικό Ναυτικό και τον Δήμο Λέρου, προχώρησε στην ανέλκυση 111 αντικειμένων τα οποία εκτίθενται σήμερα στο τοπικό Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο.

Ένα ρολόι, μια αντιασφυξιγόνος μάσκα και κουταλοπίρουνα ανελκύστηκαν το 1997 και κατόπιν συντήρησης, σήμερα εκτίθενται στο Μουσείο της Λέρου.

A watch, a gas mask, forks and spoons were salvaged in 1997 and following restoration, are now in display at Leros' museum.

bed. Her fore cannons are intact, and the machine gun shields are broken. The chimney has fallen. It was difficult, but I managed to open a bulkhead door and entered into the first two rooms under the bow's second machine gun. In the first room I found human bones. I got out because I ran out of time. But I managed to see that her keel was fine, while the boiler room aft, was a shambles. I didn't see any other skeletons outside. But I saw a lot of fish around her. Mostly blacktip groupers, blotched picarels and grey snappers”.

The small depth where RHNS VASILISSA OLGA lies soon attracted ship-breakers who went there to salvage parts and sell them as metals. So in January 1952, the shipwreck was sold in an auction to Antonios Markakis, as “a shipwreck of no use to the Hellenic Royal Navy”. The contract was signed in October of that same year and gave the ship-breakers five years to complete salvaging the wreck. According to the contract's terms regarding the sale of the wreck, the Navy would keep the war material, historical items (anchors, coat of arms, telegraphs, etc) and the personal items of the crew which were to be given as reminders to the beneficiaries. Work soon began and in March 1955, 350 tons of scrap iron, copper and other metals had already been salvaged. Work continued in October 1956, when A. Markakis's proxy Kostas Efthimiades, received salvaged material comprising: approximately 120 tons of scrap metal and 12 tons of copper, brass and lead. Kostas Efthimiades, who later became known for his wide business activity in shipping, had begun his business in the 1950's by salvaging shipwrecks. From the materials that were salvaged from the shipwreck of VASILISSA OLGA, the Royal Navy held 103 destroyed 4.5-inches caliber shells.

In spite of the salvage work that has been carried out, an important part of the glorious destroyer still remains on the seabed at Leros. As described by the survivors, RHNS VASILISSA OLGA was cut in two when she sank, in the area of the engine room. The fore section is the most easily recognizable and rests on the seabed on its starboard side, while a large part is buried in the mud. Seeing the two large gun turrets, the depth bombs and the shells that are scattered on the seabed, one may think that he can still hear Blessas giving orders to his officers amid the din of battle. On the starboard side of the bow there are bronze port-holes and gas masks from the fire detachment.

The two chimneys have been detached and lie to the portside beside the main wreck. On them one may see the holes from the bullets fired from the German aircraft. The debris has become a refuge for the residents of the deep.

In March 1997, the diving team of Kostas Thoktarides, in cooperation with the Hellenic Navy and the Municipality of Leros, salvaged 111 items, now displayed in the local Historical and Folklore Museum.

Πίνακας του Κυβερνήτη Γεωργίου Μπλέσσα από τον ζωγράφο Γιάννη Μόραλη. Τιμήθηκε με ανώτατα ελληνικά και βρετανικά παράσημα και μετά θάνατον προήχθη στον βαθμό του Αντιπλοίαρχου. (Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος).

Painting of the Commanding Officer, Georgios Blessas by Gianni Moralis. He was decorated with the highest Greek and British medals, and after his death was promoted to the rank of Commander. (Hellenic Maritime Museum).